ROK XV WARSZAWA, DNIA 5 CZERWCA 1939 R. Nr 11

OSZCZĘDNOŚĆ

DWUTYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWIE ORGANIZACJI OSZCZĘDNOŚCI W POLSCE

ORGAN ZWIĄZKU KOMUNALNYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI W WARSZAWIE

TREŚĆ:

REDAKCJA: WARSZAWA, PL. NAPOLEONA 7, TEL. 618-27
ADMINISTRACJA: WARSZAWA, UL. MIODOWA 6, TEL. 592-63

NAKŁAD I WYDAWNICTWO
SAMORZĄDOWEGO INSTYTUTU WYDAWNICZEGO
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
W WARSZAWIE, UL. MODOWA Nr 6, TELEFON 5-92-63.

Rok XV. Warszawa, dnia 5 czerwca 1939 r. Nr 11

OSZCZĘDNOŚĆ

DWUTYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWIE ORGANIZACJI OSZCZĘDNOSCI W POLSCE
ORGAN ZWIĄZKU KOMUNALNYCH KAS OSZCZĘDNOŚCI W WARSZAWIE

Prenumerata z przesyłką pocztową wynosi:

Rocznie	zł.	28.—
Półrocznie	„	14.—
Kwartalnie	„	7.—
Miesięcznie	„	3.—
Cena Nr. pojedyńcz.	„	1.40

REDAKCJA: Warszawa, pl. Napoleona 7.
ADMINISTRACJA: Warszawa, ul. Miodowa 6.
Konto czekowe w P. K. O. Nr. 1520.
Nakład i wydawnictwo „Samorządowego Instytutu Wydawniczego" Sp. z ogr. odp. w Warszawie, ul. Miodowa Nr. 6. Telef. 5-92-63.

Rękopisów nadesłanych redakcja nie zwraca.
Przedruk dozwolony za podaniem źródła.

CENY OGŁOSZEŃ

Strona w tekście 300 zł., 1/2 str. 150 zł., 1/4 strony 75 zł. Poza tekstem za stronę 200 zł., 1/2 str. 100 zł., 1/4 str. 50 zł.
Dla Komunalnych Kas Oszczędności bilanse i tabl. (dostarc. bezpośrednio do admin.) za str. 110 zł., 1/2 str. 55 zł. 1/4 str. 30 zł.

Komunalne Kasy Oszczędności a kredyt zastawniczy.

W związku z rozporządzeniem wykonawczym Ministerstwa Skarbu z dnia 9-go maja 1938-go roku, regulującym organizację kredytu zastawniczego, wyłoniła się kwestia wykorzystania posiadanych przez komunalne kasy oszczędności kapitałów także i w tej dziedzinie.

Dotychczas interesowały się tego typu operacjami województwa południowo - zachodnie i południowe, dzięki czemu na tych terenach lichwa zastawnicza niemal zupełnie zanikła. Województwa centralne, zachodnie, Śląsk, Pomorze i województwa wschodnie w bardzo małym stopniu brały udział w tej akcji.

Jakie wyniki można uzyskać w stosunkowo krótkim czasie daje przykład Wilno, w którym, po powstaniu zakładu zastawniczego przy Komunalnej Kasie Oszczędności m. Wilna, w kilka lat zanikła pokątna lichwa zastawnicza i zostały zlikwidowane wszystkie prywatne lombardy.

Ponieważ komunalne kasy oszczędności w ostatnich latach wykazują stały i znaczny przyrost wkładów, jeszcze jedna możliwość należytego ich ulokowania i oprocentowania, przy całkowitym zabezpieczeniu, powinna być wzięta pod uwagę i zanalizowana. Łatwość upłynnienia podnosi wartość tego typu lokaty. Zasadniczo zajmuję stanowisko, że zadaniem komunalnych kas oszczędności jest wkraczanie w każdą dziedzinę życia gospodarczego, tak w formie opieki nad społeczną oszczędnością, co znakomicie przyczynia się do odrodzenia kapitału narodowego oraz wzrostu zaufania do lokaty bankowej, jak również i nad każdą formą kredytu, która w jakikolwiek sposób podnosi obroty pieniężne, a tym samym ożywia życie gospodarcze. Tak pojęta działalność komunalnych kas oszczędności chroni kapitał od niebezpiecznych lokat z jednej strony, z drugiej zaś reguluje cenę pieniądza na rynku i przeciwdziała nadmiernemu oprocentowaniu kapitału indywidualnego, to znaczy zwalcza lichwę. Obie wyżej omówione funkcje mają dla życia gospodarczego doniosłe znaczenie i niewątpliwie przyczyniają się do potanienia pieniądza, który w Polsce jest ciągle jeszcze zbyt drogi.

O celowości lokaty winno decydować przede wszystkim jej zabezpieczenie, następnie jej wpływ na rozwój życia gospodarczego, a w końcu oprocentowanie. Lokata w kredycie zastawniczym wszystkim tym trzem warunkom najzupełniej odpowiada. Biorąc pod uwagę, że z kredytu zastawniczego korzystają najrozmaitsze warstwy społeczne oraz że pieniądz tą drogą rozprowadzony idzie nie tylko na cele konsumcyjne, lecz bardzo często i na produkcyjne w formie zakupu surowca przez drobne rzemiosło lub nawet stworzenia zupełnie nowej placówki produkcyjnej, musimy uznać, że interwencja komunalnych kas oszczędności na tym odcinku jest bardzo wskazana. Rezultaty, jakich należy oczekiwać, będą rentowne dla komunalnych kas oszczędności i korzystne dla życia gospodarczego.

W społeczeństwie polskim utrwaliło się dziwne przekonanie, że kredyt zastawniczy jest kredytem upokarzającym. A przecież ta forma kredytu, najwygodniejsza dla dłużnika, nie pociągająca za sobą żadnych uciążliwych formalności w postaci aktów hipotecznych, weksli, starań o żyrantów, uchwał komitetów dyskontowych itp., powinna raczej być poszukiwaną.

Również jako lokata pożyczka pod zastaw posiada w stosunku do innych kategorii kredytu cały szereg udogodnień, wyklucza bowiem niemal całkowicie ryzyko, które w innych wypadkach zawsze istnieje, umożliwia upłynnienie pretensji bez procesu, egzekucji i zwłoki z postępowaniem cywilnym związanych.

Niekorzystna opinia dla kredytu zastawniczego wynikła z tej przyczyny, że forma ta stosowana była przeważnie przez lichwę, a pojęcie zastawu łączyło się zawsze z pojęciem lichwy i antypatyczną, tajemniczą postacią lichwiarza. Takie, dziś już nieuzasadnione nastawienie społeczeństwa zmienia się na lepsze i z biegiem czasu, gdy kredyt zastawniczy zostanie prywatnemu lichwiarstwu odebrany przez komunalne kasy oszczędności, całkowicie zniknie. Aby ten proces psychologiczny przyśpieszyć, należało by rozwinąć pewnego rodzaju propagandę, lecz w nader taktownej i poważnej formie.

Technicznie, wobec tego, że komunalne kasy oszczędności w większości wypadków mają zorganizowany aparat skarbcowy i manipulacyjny, trudności wprowadzenia operacji zastawniczych na ruchomości polegałyby tylko na przygotowaniu (przeszkoleniu) taksatorów i opracowaniu szematu organizacyjnego dla rachunkowości i kontroli.

Tak by się przedstawiała techniczna strona w odniesieniu do miast małych, których ludność nie przekracza 50.000-ciu tysięcy.

Przy organizowaniu zakładów zastawniczych w miastach większych, liczących ponad 50.000 mieszkańców, należy podchodzić do zagadnienia już cokolwiek inaczej, inne bowiem będą obroty i inna frekwencja. Z tych więc względów narzucenie wszystkim zakładom zastawniczym, bez względu na rozmiary ich operacji, jednych i tych samych ram organizacyjnych muszę uważać za błąd, który odbiłby się przede wszystkim na kosztach prowadzenia zakładu, a więc rentowności, a następnie na obrotach i wartości kontroli. Zakłady zastawnicze przy komunalnych kasach oszczędności, moim zdaniem, należy organizować indywidualnie, w zależności od miejscowych warunków i przewidywanej frekwencji. Ujednostajniona winna być księgowość główna, formularze idące na zewnątrz i szematy ksiąg rejestrujących operacje. Inne działy, jak wykazy operacji dziennych, kartoteki lub księgi zastawów, kontrole itp. należy dostosować do warunków miejscowych.

Zakład zastawniczy jest przedsiębiorstwem swoistego typu i przy uruchomieniu wymaga doświadczonej ręki, a nawet przez pewien okres początkowy stałego nadzoru. Zszematyzowanie organizacyjne tej kwestii nie rozwiąże, a przeciwnie powodować będzie cały szereg niedogodności. Przede wszystkim może mieć ten skutek, że kontrola stanie się iluzoryczną. Jednym z bardzo ważnych momentów kontroli, ustalenia odpowiedzialności oraz tempa pracy w zakładach zastawniczych są instrukcje wykonawcze dla poszczególnych funkcjonariuszy, które muszą być ścisłe, żeby były celowe, a więc opracowane tylko przy uwzględnieniu warunków miejscowych.

Rozporządzenie wykonawcze Ministerstwa Skarbu, o którym piszę w początku niniejszego artykułu, celowo nie ogranicza zakładów zastawniczych pod tym względem, lecz daje im możność każdorazowego uzgodnienia form organizacyjnych z czynnikami nadzorczymi.

Według moich przewidywań na kredyt zastawniczy można rozprowadzić w Polsce około Zł 100 milionów. Obliczenie to opieram na wynikach obecnych operacji zakładów zastawniczych w większych miastach, włączając w to naturalnie również i operacje lombardów opartych o kapitał prywatny. Wyniki te są następujące:

Warszawa	absorbuje	na	1-go	mieszkańca	Zł	10.—
Lwów	„	„	„	„	„	7.—
Kraków	„	„	„	„	„	10.—
Poznań	„	„	„	„	„	4.50
Wilno	„	„	„	„	„	5.50
Bydgoszcz	„	„	„	„	„	4.50

razem Zł 41.50 na 6-ciu mieszkańców, a więc średnio (w zaokrągleniu) Zł 7.— na 1-go mieszkańca. Są to cyfry obrotów jawnych instytucji kredytu publicznego, bez operacji dokonywanych prze pokątne lombardnictwo, którego obroty z natury rzeczy są niewiadome.

Jeśli przyjmiemy, że odpowiednio ujęta propaganda musi zmienić nastawienie społeczeństwa do kredytu zastawniczego i odciągnie ludzi od korzystania z usług pokątnych lichwiarzy, to spokojnie możemy kalkulować zapotrzebowanie kapitału w wysokości połowy tego, ile dziś wydają istniejące publiczne lombardy, a więc ca Zł 3.50 na 1-go mieszkańca, co daje ca 100 milionów złotych lokaty.

Jak widać z powyższego zagadnienie organizacji kredytu zastawniczego jest sprawą poważną i zupełnie do rozwiązania dojrzałą.

Stanisław Ciosiński
Wicedyrektor Warsz. Lombardu Miejskiego.

Organizacja i technika obrotu żyrowego w Niemczech.

Wprowadzenie obrotu żyrowego w niemieckich kasach oszczędności było wynikiem wysiłków zmierzających do umożliwienia klienteli kas korzystania z obrotu bezgotówkowego, oraz dążności do przeciwdziałania coraz większej koncentracji kapitału w bankowości niemieckiej w ten sposób, aby pieniądz przeznaczony do obrotu żyrowego pozostał w placówkach na prowincji i mógł tam służyć do finansowania potrzeb gospodarczych stanu trzeciego. Obecnie obrót żyrowy obejmuje ok. 3,5 miln. rachunków żyrowych, na których znajduje się 2¾ miliarda marek wkładów. Cyfry te świadczą o rozmiarach i znaczeniu obrotu oszczędnościowo - żyrowego. O znaczeniu zaś tego obrotu dla polityki kredytowej daje pojęcie cyfra ok. 2 miliardów marek kredytów krótkoterminowych udzielonych z sum złożonych na rachunkach żyrowych.

Organizacja obrotu żyrowego.

Struktura aparatu płatniczego kas oszczędności jest podobna do piramidy. *Podstawę tworzą poszczególne placówki w liczbie ok. 5.000 kas oszczędności i ich oddziałów.* Ze swej strony kasy oszczęd-

ności łączą się w t. zw. *związki kas oszczędności i obrotu żyrowego; liczba ich wynosi obecnie 15.* Związki te znajdują się prawie we wszystkich niemieckich krajach i w większości pruskich prowincji. W ten sposób własne związki dla ochrony prowincjonalnych interesów posiadą Badenia, Bawaria, Hesja. Z drugiej strony mniejsze kraje łączą się w jeden większy okręg ze wspólnym związkiem. W Saksonii jest ustrój odrębny, istnieje tam osobny związek kas oszczędności i osobny związek żyrowy. Wszystkie te związki są *korporacjami prawa publicznego.* Istotnym ich celem jest obrona wspólnych interesów kas oszczędności przy pomocy szeregu środków organizacyjnych oraz popieranie obrotu bezgotówkowego. Jednakże związki kas oszczędności nie zajmują się same technicznym prowadzeniem tego obrotu — zadanie to spełniają ich instytucje bankowe, t. zw. *centrale żyrowe.*

W przeciwieństwie do związków kas oszczędności i obrotu żyrowego, których budowa wykazuje pewną jednolitość, między centralami żyrowymi zachodzą pod pewnymi względami większe różnice. Obecnie *w Niemczech istnieje 20 regionalnych central żyrowych,* nie wliczając w to „Zjednoczenia żyrowego austriackich kas oszczędności". Centrale żyrowe również istnieją w większości krajów niemieckich i pruskich prowincji. Ilość ich jest większa niż związków kas oszczędności i obrotu żyrowego, ponieważ w niektórych okręgach są po dwie centrale żyrowe. Pod wzgledem prawnym są one korporacjami prawa publicznego. Ze względu na udział w kapitale zakładowym i gwarancję można rozróżnić *dwa typy organizacyjne.* Pierwszy z nich, to t. zw. *czyste centrale żyrowe,* czyli instytucje bankowe związków kas oszczędności i obrotu żyrowego, któtych kapitał zakładowy jest wpłacony *wyłącznie* przez te związki; związki te odpowiadają same za zobowiązania central żyrowych. Drugi typ stanowią t. zw. *banki spółkowe,* to jest takie centrale, w których kapitale zakładowym wziął udział związek kas oszczędności i obrotu żyrowego, wspólnie z jednym lub kilku krajami wzgl. prowincjami. W takich przypadkach udziały wynoszą prawie zawsze po połowie. Istnieje wreszcie typ t. zw. *krajowej centrali żyrowej,* w której związek kas oszczędności w ogóle nie ma udziału. Ma to miejsce w nowoutworzonym „Hamburskim banku krajowym — centrali żyrowej". Kapitał zakładowy wpłaciła tu sama gmina miasta Hamburga, która też sama odpowiada za zobowiązania banku. Styczność z kasami oszczędności zapewniono dzięki temu, że przynajmniej jeden członek rady banku krajowego musi być kierownikiem tamtejszej kasy oszczędności.

Organami centrali żyrowej są dyrekcja i rada, znaczenie zaś walnego zebrania kurczy się coraz więcej. Celem zapewnienia współpracy między związkami kas oszczędności i obrotu żyrowego a odnośnymi centralami żyrowymi (jako ich instytucjami bankowymi) przepisy statutowe zwykle przewidują, że prezes związku kas oszczędności jest jednocześnie przewodniczącym lub zastępcą przewodniczącego rady w centrali żyrowej.

Podobnie jak związki kas oszczędności posiadają swą nadbudowę w *„Niemieckim Związku Kas Oszczędności i Obrotu żyrowego" (Deutscher Sparkassen - und Giroverband),* taką samą nadbudowę posiadają centrale żyrowe w *„Niemieckiej Centrali Żyrowej — Niemieckim Banku Komunalnym" (Deutsche Girozentrale — Deutsche Kommunalbank).* Tak więc, gdy centrale żyrowe są instytucjami bankowymi związków kas oszczędności i obrotu żyrowego, to „Niemiecka Centrala Żyrowa — Niemiecki Bank Komunalny" jest instytucją bankową centralnego „Niemieckiego Związku Kas Oszczędności i Obrotu żyrowego". Niemiecka Centrala Żyrowa jest jakby *centralą central żyrowych.* Ma ona służyć do *rozrachunku pieniężnego w ramach całego aparatu kas oszczędności,* jest ona bankiem regionalnych central żyrowych, które lokują u niej wolną gotówkę. Takie same zadania do spełnienia mają regionalne centrale żyrowe wobec swych kas oszczędności. Dodatek „Niemiecki Bank Komunalny", który posiada w swej nazwie Niemiecka Centrala Żyrowa (która zresztą powstała dopiero w 1918 r.), wskazuje na ważne jej zadanie w dziedzinie kredytu komunalnego.

Zadania i celę.

Poszczególne kasy oszczędności lub placówki żyrowe są najniższymi komórkami w organizacji obrotu żyrowego. Zadanie ich polega na zbieraniu oszczędności. Spośród 3½ miln. kont żyrowych, na które składa się cały oszczędnościowy obrót żyrowy, na same kasy oszczędności i kasy żyrowe przypada ok. 3¼ miln. (reszta na centrale żyrowe). Z tego 2,6 miln. kont przypada na drobne wkłady. *Sieć żyrowa kas oszczędności i żyrowych jest największym systemem kont w Niemczech* i służy przede wszystkim potrzebom *miejscowego* obrotu bezgotówkowego w małych i średnich gminach i miastach, których potrzeb nie mogłyby w takim stopniu zaspokoić inne organizacje kredytowe.

Poszczególne kasy oszczędności i placówki żyrowe posiadają *konta rozrachunkowe we właściwych dla nich centralach żyrowych.* Zadanie tych central polega więc głównie na 1) *prowadzeniu i popieraniu obrotu oszczędnościowo - żyrowego,* następnie na 2) *zarządzaniu rezerwami płynności i innymi chwilowo zbędnymi funduszami kas,* a wreszcie na 3) *udzielaniu kredytu komunalnego,* o czym pomówimy w osobnym artykule. Sam tylko czysty obrót żyrowy central osiągnął w 1938 r. prawie 24 miliardy marek, a liczba przekazów 56 miln. sztuk. Do tego dochodzi *mieszany* obrót żyrowy w systemie pocztowo - czekowym i Banku Rzeszy. Co się tyczy zarządzania krótkoterminowymi funduszami kas oszczędności w centralach żyrowych, to sprawę tę regulują przepisy prawne dotyczące płynności kas. Według nich kasy oszczędności winny lokować 30% swych wkładów oszczędnościowych i 50% innych wkładów w łatwych do upłynnienia walorach. Ponadto kasy winny trzymać na rachunku *w centrali żyrowej co najmniej 10% wkładów oszczędnościowych i 20% pozostałych wkładów jako płynną rezerwę.* Centrale żyrowe winny ze swej strony lokować 50% tych płynnych rezerw w instytucji centralnej, „Niemieckiej Centrali Żyrowej — Niemieckim Banku Komunal-

nym", a połowę w łatwych do upłynnienia walorach. Niemiecka Centrala Żyrowa — Niemiecki Bank Komunalny ma znowu obowiązek lokować 50% tych lokat płynnych w Banku Rzeszy wzgl. za jego pośrednictwem. Rezerwy płynne regionalnych central żyrowych administrowane przez centralną instytucję żyrową wynoszą ok. 600 miln. marek, a *wszystkie rezerwy płynne kas oszczędności we wszystkich centralach żyrowych* dwa razy tyle, czyli *ok. 1,2 miliarda marek. Rozwój ważniejszych pozycji w bilansach regionalnych central żyrowych przedstawia się następująco:*

W miln. marek	czerwiec 1935	czerwiec 1937	marzec 1938
Lokaty instytucji kredytowych	1.808	2.275	2.805
Inne wkłady	580	762	968
w tym: wkłady à vista	1.331	1.614	1.897
wkłady terminowe	1.057	1.423	1.876
Pożyczki i hipoteki	1.656	1.616	1.630
Rezerwy	48	55	57
Weksle	153	561	886
Weksle skarbowe	239	341	380
Papiery wartościowe	642	772	914
Rachunki Nostro	1.149	864	1.134
Dłużnicy	607	654	623
Hipoteki	344	356	378
Pożyczki długoterminowe	1.380	1.392	1.357

Zestawienie wg Sparkassenpraxis, wyd. R. Schraut, Hobbing — Berlin.

Na przykładzie centrali żyrowej dla prowincji saskiej, turyńskiej i anhalckiej przedstawimy pokrótce zadania i działalność central żyrowych. Wielki obszar działalności skłonił centralę do utworzenia 4 oddziałów dla zachowania ściślejszej łączności z kasami i związkami samorządowymi, jak również dla szybszego załatwiania operacyj; oddziały te mają poniekąd charakter okręgowych central żyrowych. Centrala sasko - turyńsko - anhalcka działając jako *centrala żyrowa* ułatwia bezgotówkowy obrót płatniczy. W charakterze zaś *centrali finansowej* troszczy się o pogotowie płatnicze należącej do niej sieci złożonej z 206 kas oszczędności i 1124 oddziałów i zbiornic. Obok tego służy ona tym kasom jako bank rozrachunkowy i uzupełniający we wszystkich czynnościach, których kasy na miejscu załatwić nie mogą. Wreszcie jest ona źródłem kredytu komunalnego, a przy tym wszystkim zajmuje się zwykłymi operacjami kredytowymi, które załatwia pośrednio poprzez kasy oszczędności.

O *zadaniach instytucji centralnej*, Niemieckiej Centrali Żyrowej — Niemieckiego Banku Komunalnego, częściowo już mówiliśmy. W zasadzie celem jej jest *wyrównywanie kapitałów między wszystkimi kasami*, administrowanie funduszami kas i troska o płynności kas. Suma bilansowa Niemieckiej Centrali Żyrowej stale wzrasta. W 1936 wynosiła ona 1,73 miliarda, w 1937 roku 1,95 miliarda, w 1938 roku 2,13 miliarda marek.

Rozmiary obrotu żyrowego.

W roku 1938 w obrocie oszczędnościowo-żyrowym załatwiono 150 milionów sztuk przekazów na sumę 77 miliardów marek. Połowa ogólnej ilości przekazów, a pod względem sumy ok. 1/4, przypada na obrót ściśle lokalny. Prawie 1/3 przypada na obrót między odległymi miejscowościami (pod względem wartości przeszło 1/4), reszta stanowi t. zw. mieszany obrót żyrowy. Ilość przekazów w centralach żyrowych (a więc przekazów, przy których załatwianiu pośredniczą centrale żyrowe) wynosiła w roku ubiegłym 64,8 milionów na sumę 54,6 miliardów marek. W porównaniu z latami poprzednimi rozwój obrotu żyrowego wykazuje coraz żywsze tempo.

Technika obrotu żyrowego.

Pod względem buchalteryjnym załatwienie zlecenia żyrowego przedstawia się bardzo prosto: obciąża się konto zleceniodawcy sumą przekazu, a uznaje odpowiednio konto odbiorcy. Przy obrocie na większe odległości pierwsza centrala żyrowa uznaje centralę drugą itd. aż do odbiorcy włącznie; księgowanie wzajemne następuje w sposób odwrotny. Warunkiem wstępnym jest otwarcie konta żyrowego w kasie oszczędności, przy czym konto to, w przeciwieństwie do rachunku oszczędnościowego, *nie jest rachunkiem lokacyjnym*, chociaż jest oprocentowane. Jako formularz na przekaz służy *karta oszczędnościowo - żyrowa (Spargirokarte)*, którą wypełnia zleceniodawca, i która po przebyciu drogi przez placówki żyrowe dochodzi do rąk odbiorcy. Jest to *druczek złożony z trzech części*, którego lewy odcinek pozostaje u nadawcy, środkowy zaś wraz z prawym idzie do placówki prowadzącej konto. Prawy odcinek zostaje tam jako dowód, odcinek zaś środkowy przesyła się odbiorcy. Obok tego podstawowego formularza w postaci *trójdzielnej karty żyrowej* powstały dalsze formularze służące do jednoczesnego dokonania kilku zleceń żyrowych zbiorowo, bądź przeznaczone do manipulacji przebitkowej, bądź wreszcie umożliwiające zastosowanie maszyn adresowych przy wypełnianiu kart żyrowych. Obrót oszczędnościowo - żyrowy daje również możność *dokonywania wpłat gotówkowych* na własne lub cudze konto nawet wówczas, gdy znajduje się ono w innej placówce żyrowej. W celu przyśpieszenia przekazów wprowadzono tzw. *pośpieszny obrót przekazowy (Eilüberweisungsverkehr)*, który polega na tym, że omija się na razie placówki centralne, a więc centrale żyrowe, karta żyrowa zaś wędruje od placówki nadawcy bezpośrednio do placówki odbiorcy. Rozliczenie między centralami żyrowymi następuje *później* na podstawie kopii. Wreszcie wprowadzono do obrotu żyrowego tzw. *zlecenia stałe (Daueraufträge)*. Na ich podstawie właściciel konta, który dał jeden raz takie zlecenie, może dokonywać bieżących lub często powtarzających się wpłat. Szybkość obrotu żyrowego zależy częściowo od wysokości sumy i od celu przekazu. Panuje przekonanie, że masowy obrót płatniczy drobniejszej i średniej klienteli kas oszczędności, jeśli chodzi o małe i średnie sumy, nie wymaga takich samych kosztownych środków mających na celu przyśpieszenie i zabezpieczenie, jak np. obrót żyrowy Banku Rzeszy. Zdaniem fachowców z kół kas oszczędności, wystarczy, jeżeli przyśpiesze-

nie przekazu stosuje się na wyraźne życzenie klienta i jeżeli wprowadzi się tzw. *stopnie zabezpieczenia*, stosując specjalne kontrole, znaki rozpoznawcze itd., w zależności od wysokości sumy. Doświadczenie wykazało, że przy zastosowaniu tych środków można w zupełności uniknąć znaczniejszych strat w obrocie żyrowym. Chodzi tu raczej o kwestie *techniki* obrotu żyrowego, którą najcelowiej można rozwiązać stosując odpowiednie środki organizacyjne i stwarzając odpowiednie druki i formularze.

Dr Karol Thaler (Berlin).

Położenie rolnictwa w I kwartale 1939 roku.

I-szy kwartał 1939 r. zaznaczył się dla rolnictwa w porównaniu z poprzedzającym kwartałem pewną, choć nieznaczną poprawą sytuacji, gdyż zanotowano zahamowanie zniżki przychodów. Wskaźnik przychodów gotówkowych rolnictwa w I kw. 1939 r. wykazywał nieznaczny tylko spadek w stosunku do takiegoż wskaźnika za I kw. ub. r., dzięki wzrostowi przychodów z hodowli, co przede wszystkim oddziałało korzystnie na sytuację drobnej własności wiejskiej.

Ceny zbóż kształtowały się w kraju w dalszym ciągu korzystniej, niż na rynkach zagranicznych, co przypisać należy z jednej strony bardziej równomiernemu rozłożeniu podaży i wzrostowi eksportu, z drugiej strony zwyżce konsumcji wewnętrznej dzięki pomyślniejszemu rozwojowi naszej koniunktury przemysłowej w porównaniu z innymi krajami i związanemu z tym wzrostowi zatrudnienia oraz ogólnej zwyżce dochodów. Gdy na rynkach zagranicznych po lekkiej zwyżce cen zbóż w początkach okresu sprawozdawczego utrzymuje się następnie tendencja do stabilizacji cen na osiągniętym niskim jeszcze poziomie, w kraju ceny zbóż utrzymały się na poziomie wyższym od światowego, przy czym ceny zbóż chlebowych kształtowały się stale nieznacznie powyżej cen z grudnia 1938 r., a ceny jęczmienia i owsa wykazały silniejszą zwyżkę. Ceny ziemniaków kształtowały się lepiej, niż w I kwartale 1938 r. Ceny pasz objętościowych kształtowały się znacznie poniżej cen z I kw. 1938 r., natomiast ceny pasz treściwych dalej zwyżkowały mimo znacznej ich zwyżki w grudniu ub. r. Istniejące w dalszym ciągu zapasy były likwidowane przez zwiększone w końcu okresu sprawozdawczego zakupy przeznaczone na eksport, powiększenie rezerw i zaspokojenie rozszerzającej się konsumcji, przy czym brak większej reakcji ze strony cen i szybkie dostosowanie się podaży do zapotrzebowania świadczyłyby o istnieniu znaczniejszych jeszcze nadwyżek zbożowych. W ten sposób obroty zbożami, zwłaszcza zbożami chlebowymi i mąką, wykazały w okresie sprawozdawczym w porównaniu z takimże okresem roku poprzedzającego bardzo znaczny wzrost.

Wywóz artykułów roślinnych kształtował się w I kw. 1939 r. bardzo pomyślnie wynosząc zł 75,4 mil. w czym wywóz drewna surowego 8,7 mil. zł. Głównie wzrósł eksport 4 zbóż osiągając wraz z mąką 287 tys. tonn, wobec 93 tys. tonn w I kw. 1938 r. Wywóz owsa został z dniem 31 marca zakazany. Pomimo pomyślnego kształtowania się zbytu artykułów roślinnych na rynku przeważała w okresie sprawozdawczym pesymistyczna ocena co do przyszłego poziomu cen zbóż, wobec poprawy stanu zasiewów, który według danych Głównego Urzędu Statystycznego przedstawia się na dzień 15/IV.1939 r. nieco tylko gorzej w porównaniu ze stanem na dzień 15/IV.1938 r.:

	15.IV.39 r.	15.IV.38 r.	
pszenica	5,3	3,5	5—oznacza stan wyborowy
żyto	3,5	3,4	4— „ „ dobry
rzepak	2,9	3,5	3— „ „ średni
koniczyna	2,9	3,2	2— „ „ mierny
			1— „ „ zły

Niski poziom cen na rynku artykułów roślinnych stwarzał w okresie sprawozdawczym pomyślny stosunek cen artykułów zwierzęcych do cen pasz, co polepszyło rentowność hodowli i wywołało tendencje do rozszerzenia produkcji hodowlanej. Ceny artykułów zwierzęcych wykazywały na ogół w okresie sprawozdawczym tendencje zwyżkową. Największa zwyżka zaznaczyła się na rynku trzody chlewnej, której ceny były w marcu o ca 20% wyższe, niż w marcu ub. r. Na rynku bydlęcym zaznaczył się stosunkowo niewielki wzrost cen w stosunku do ub. r., przy czym ceny cieląt spadły na skutek dużej ich podaży.

Ceny nabiału kształtowały się niejednolicie. Ceny mleka i jaj spadły, natomiast ceny masła wzrosły. Pomyślne kształtowanie się w okresie sprawozdawczym cen ważniejszych produktów zwierzęcych, a zwłaszcza zwierząt rzeźnych, wywołało zwyżkę ich podaży i w rezultacie zwiększenie obrotów na targowiskach, przewozów zwierząt i ubojów. Szczególnie wzrósł ubój cieląt i trzody chlewnej, osiągając dla cieląt liczby o ca 19%, a dla trzody chlewnej o ca 12% wyższe od poziomu z r. 1938. Wywóz artykułów zwierzęcych utrzymał się trochę poniżej poziomu z I kw. 1938 r., osiągając wartość 69,3 mlj. zł. Na słabą tendencję wywozu artykułów zwierzęcych wpływał dalszy spadek wywozu nabiału, a głównie jaj oraz spadek wywozu trzody i mięsa wieprzowego kierowanego dotychczas głównie do Niemiec. Natomiast wywóz bekonów, wedlin i szynek wzrósł o prawie 10% w porównaniu z I kw. 1938 r., dzięki polepszeniu się ogólnej sytuacji na rynkach mięsnych, w szczególności zaś dzięki wzrostowi zakupów w Anglii.

Tak zwane „nożyce" cen, czyli stosunek cen artykułów przemysłowych nabywanych przez rolników do cen artykułów sprzedawanych bezpośrednio przez rolników, kształtował się w okresie sprawozdawczym mniej pomyślnie dla rolnictwa, niż w takimże okresie ubiegłego roku. Gdy bowiem obliczony przez Instytut Badania Koniunktur Gospodarczych i Cen w stosunku do r. 1928 wskaźnik cen artykułów przemy-

słowych nabywanych przez rolników wynosił w I kw. 1938 r. przeciętnie 65,7, a w I kw. 1939 r. — spadł do 64,7, czyli o niecałe 2%, wskaźnik surowy cen artykułów sprzedawanych bezpośrednio przez rolników spadł z 45,9 w I kw. 1938 r. do 41,3 w I kw. 1939 r., czyli o 10%, głównie dzięki spadkowi wskaźnika dla zbóż o przeszło 28%, gdyż wskaźnik dla zwierząt rzeźnych wzrósł w tym może o 10%.

Po stronie rozchodów rolniczych dzięki lepszym cenom artykułów hodowlanych nie zanotowano na ogół niepomyślnego wpływu spadku cen zbóż. Wzrosły inwestycje w dziale maszyn rolniczych (głównie dzięki rządowej akcji kredytowej na zakup siewników przez drobne gospodarstwa rolne) oraz wzrósł krajowy zbyt nawozów sztucznych. W dziale obsługi zobowiązań podatkowych i kredytowych rolników zanotowano nieznaczne pogorszenie wypłacalności tylko w niektórych rodzajach zadłużeń.

Wpływy w podatku gruntowym kształtowały się w okresie sprawozdawczym niegorzej, a może nieco lepiej, niż w I kw. 1938 r. Wprawdzie ogólna kwota wpływów za I kw. 1939 r. wyniosła ca 14 milj. zł, wobec ca 14,5 milj. zł w I kw. 1938 r., lecz należy uwzględnić, że w marcu 1938 r. miała miejsce znaczna zwyżka wpływów z tytułu obliczanych na 1,5 — 2 milj. zł wpłat na poczet zaległości podatkowych wobec ekspiracji z dniem 1 kwietnia 1938 r. rozporządzenia Ministra Skarbu o ulgach w spłacie zaległości podatkowych.

W dziedzinie kredytu długoterminowego zanotowano w jednych kredytach nieznaczne pogorszenie się wypłacalności, w innych zaś poprawę. W szczególności w Państwowym Banku Rolnym wpłaty na poczet pożyczek w listach zastawnych wyniosły w I kw. 1939 r. — 1245 tys. zł, wobec 931 tys. zł w I kw. 1938 r., a więc wykazały wzrost o ca 34%, natomiast wpłaty na poczet pożyczek w obligacjach melioracyjnych wyniosły w tym czasie 463 tys. zł, wobec 598 tys. zł w I kw. 1938 r., czyli wykazały spadek o 23%.

Zaznaczyć należy, że obsługa pożyczek w obligacjach melioracyjnych Państwowego Banku Rolnego obejmuje w dalszym ciągu jedynie spłatę oprocentowania, gdyż wpłaty kapitałowe zostały zawieszone do dnia 1 lipca 1939 r.

Towarzystwa Kredytowe Ziemskie notują w okresie sprawozdawczym pewne pogorszenie się spłacalności w porównaniu z takimże okresem 1938 r. Powyższy spadek wpływów może jednak pozostawać w związku z wysoką spłacalnością półrocznej raty grudniowej 1938 r., wobec czego właściwy obraz dadzą dopiero wpływy w II kwartale 1939 r., obejmujące półroczną ratę czerwcową.

Wpływy na poczet należności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej okazały się w okresie sprawozdawczym lepsze, niż w analogicznym okresie ubiegłego roku.

W dziale zorganizowanego rolniczego kredytu krótkoterminowego zanotowano w okresie sprawozdawczym nieznaczne pogorszenie się spłacalności zadłużeń przedkryzysowych, pogorszenie to pogłębione zostanie przypuszczalnie w II kw. 1939 r. w związku z zawieszeniem do dnia 30 czerwca 1939 r. spłat kapitałowych od krótkoterminowych zadłużeń rolniczych ustawą z dnia 29 marca 1939 r. Tak więc spłacalność zadłużeń w kredycie zorganizowanym na które zawarto układy konwersyjne za pośrednictwem Banku Akceptacyjnego, wykazywana przez Bank Akceptacyjny za okres od początku akcji do końca 1938 r. w wysokości około 80% należności w spłatach odsetkowych i około 50% w spłatach kapitałowych, kształtowała się w okresie sprawozdawczym przypuszczalnie nieco poniżej tych cyfr.

Natomiast spłacalność kredytów nowych kształtuje się na ogół na poziomie r. 1938 i można ją określić, jako w dalszym ciągu dobrą, zwłaszcza w dziale kredytów celowych, wśród których kredyty na budownictwo wiejskie wykazują spłacalność do 100%, a kredyty na spłaty rodzinne 97%. W kredytach obrotowych Państwowego Banku Rolnego spłacalność nieznacznie się pogorszyła, przekraczając jednak 90%. Kredyty siewne i klęskowe wykazują spłacalność około 80%.

Spłacalność kredytów pod zastaw zbóż dla rolników nieznacznie się pogorszyła w stosunku do poziomu roku ubiegłego, ale raczej pod względem terminowości spłat. Spłaty terminowe wynoszą bowiem dla kredytów zaliczkowych około 93% należnych rat, a wraz ze spłatami spóźnionymi około 97% należnych rat. Spłacalność kredytów zaliczkowych, przeznaczonych dla drobnych rolników, utrzymywała się w okresie sprawozdawczym, podobnie jak w roku ubiegłym na nieco wyższym poziomie niż spłacalność kredytów rejestrowych.

Ol - Ha

Notatki i uwagi

Projekt organizacji kredytu komunalnego.

W „Gazecie Administracji“ Nr 10 z rb., będącej wydawnictwem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, ukazała się praca p. *Stefana Pawlaka* p. t. „*Jak zreformować finase komunalne*“. Zawiera ona tezy do reformy finansów komunalnych, wśród których oryginalnością koncepcji zwracają uwagę tezy w sprawie *reorganizacji kredytu komunalnego*. Warto dlatego najważniejsze z nich przytoczyć (numeracja autora):

„VI. Jedyną operacją czynną, jakiej Komunalna Kasa Oszczędności może dokonać zebranymi wkładami oszczędnościowymi jest kupno obligacji Centralnego Banku Komunalnego lub wkład na rachunek lokacyjny do tego banku.

VII. Jedyną instytucją kredytową, w jakiej gminy, powiatowe związki samorządowe, Polski Bank Ko-

munalny w Warszawie, Kredytowy Bank Komunalny w Poznaniu, Centralna Małopolska Kasa Oszczędności we Lwowie i komunalne kasy oszczędności mogą składać wolną gotówkę jest Centralny Bank Komunalny, w którym wszystkie posiadają rachunki czekowe.

VIII. 1. Gminy i powiatowe związki samorządowe dla założenia Centralnego Banku Komunalnego i poręczenia jego obligacji oraz rachunków lokacyjnych i wkładów oszczędnościowych całym swoim majątkiem i wszystkimi swymi dochodami, tworzą Kredytowy Związek Komunalny z siedzibą w Warszawie o odrębnej osobowości publiczno - prawnej i odrębnym zarządzie, sprawujący również w stosunku do swych członków czynności rewizyjne, sprawowane dotychczas przez Związek Rewizyjny Samorządu Terytorialnego, który się znosi.

IX. 1. Centralny Bank Komunalny posiada odrębną osobowość prawną i odrębny zarząd z siedzibą w Warszawie.

X. 1. Centralny Bank Komunalny udziela kredytu długoterminowego miastom wydzielonym i powiatowym związkom samorządowym w swych obligacjach, a Polskiemu Bankowi Komunalnemu w Warszawie, Kredytowemu Bankowi Komunalnemu w Poznaniu i Centralnej Małopolskiej Kasie Oszczędności we Lwowie w formie kupna ich obligacji lub wkładu na rachunki lokacyjne celem dalszego udzielania kredytu długoterminowego miastom niewydzielonym i gminom wiejskim.

2. Centralny Bank Komunalny udziela kredytu krótkoterminowego miastom wydzielonym, powiatowym związkom samorządowym i komunalnym kasom oszczędności w miastach wydzielonych, a Polskiemu Bankowi Komunalnemu w Warszawie, Kredytowemu Bankowi Komunalnemu w Poznaniu i Centralnej Małopolskiej Kasie Oszczędności we Lwowie na dalsze udzielanie kredytu krótkoterminowego miastom niewydzielonym, gminom wiejskim i komunalnym kasom oszczędności poza miastami wydzielonymi.

3. Polski Bank Komunalny w Warszawie udziela kredytu na obszarze woj. centralnych i wschodnich, Kredytowy Bank Komunalny w Poznaniu udziela kredytu na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego i Centralna Małopolska Kasa Oszczędności we Lwowie udziela kredytu na obszarze wojew. południowych.

XI. Kredytowy Związek Komunalny w wykonaniu poręczenia obligacji Centralnego Banku Komunalnego oraz rachunków lokacyjnych i wkładów oszczędnościowych w tym banku ma prawo natychmiastowego zajęcia u władz skarbowych udziałów komunalnych w podatkach państwowych i dodatków komunalnych do podatków państwowych niezależnie od prawa do innych dochodów i majątku gmin i powiatowych związków samorządowych.

XII. 1. Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu po wysłuchaniu opinii Kredytowego Związku Komunalnego rozdziela w formie dotacji obligacje Centralnego Banku Komunalnego z pierwszych emisji do wysokości 500.000.000 złotych pomiędzy miasta wydzielone i powiatowe związki samorządowe według uznanych przez niego ich planów gospodarczych, przy czym powiatowe związki samorządowe otrzymują dotacje na ich własne potrzeby i na dalsze dotacje dla miast niewydzielonych i gmin wiejskich.

2. Obligacje z ust. 1 i odsetki od nich oraz prowizja Centralnego Banku Komunalnego są spłacane z funduszu wyrównawczego miast wydzielonych i powiatowych związków samorządowych *).

XIII. 1. Umarza się w całości wszystkie pożyczki związków samorządowych z Komunalnego Funduszu pożyczkowo - zapomogowego i z Funduszu Pracy, który udziela związkom samorządowym dotacji i nie może im udzielać kredytu".

Zarysowana przez Autora budowa organizacyjna aparatu kredytu komunalnego byłaby dwustopniowa: obecnie działające banki komunalne posiadałyby charakter ogniw okręgowych, których nadbudową byłby Centralny Bank Komunalny, instytucja o charakterze publiczno prawnym, oparta jako o instytucję poręczycielską o Kredytowy Związek Komunalny. Podział zadań między bankiem centralnym a bankami okręgowymi w zakresie obsługi kredytowej związków samorządowych byłby przeprowadzony nie w zależności od charakteru operacyj, których zakres byłby im wspólny, lecz w zależności od stopni samorządu terytorialnego: bank centralny obsługiwałby w zakresie kredytu długo i krótkoterminowego miasta wydzielone i powiatowe związki samorządowe, a w zakresie kredytu krótkoterminowego także KKO w miastach wydzielonych, banki okręgowe obsługiwałyby w tym samym zakresie miasta niewydzielone, gminy wiejskie i KKO.

Bazą kapitałową Centralnego Banku Komunalnego byłby przymus lokowania przez KKO z zebranych przez siebie wkładów oszczędnościowych w całości w obligacjach tego Banku, a także przymus lokowania w tym Banku wszelkich wolnych funduszów przez KKO, związki samorządowe i banki komunalne. Bazą kapitałową banków komunalnych okręgowych byłyby emisje własnych obligacyj, zakupywanych przez Bank Centralny oraz lokaty tego Banku.

W uzasadnieniu Autor podaje, że chodzi mu nietylko o stworzenie kredytu długoterminowego, ale także i o to

„że związki samorządowe, będące właścicielami komunalnych kas oszczędności i poręczycielami ich wkładów oszczędnościowych, nie będą się w swych kasach zadłużały, że komunalne kasy oszczędności nie będą usiłowały rozwijać ryzykownej działalności bankowej z narażeniem się na straty i wreszcie, co najważniejsze, wkłady oszczędnościowe będą znacznie bezpieczniej lokowane niż dotychczas. Komunalne kasy oszczędności będą jednak nadal rozprowadzały kredyty państwowe z Państwowego Banku Rolnego na cele rolnicze i z Banku Gospodarstwa Krajowqego na cele rzemieślnicze i drobno - przemysłowe, ponadto będą korzystały z kredytu w Centralnym Banku Komunalnym".

---

*) Fundusz ten byłby tworzony z wpływu miast z udziału w podatku od lokali, z udziału miast i pow. zw. sam. w podatkach od spożycia, zużycia względnie produkcji, w podatku przemysłowym scalonym, z dodatków komunalnych do opłaty alienacyjnej oraz do podatku od spadku i darowizn.

Pierwsze emisje Centralnego Banku Komunalnego do wysokości ½ miliarda złotych, które zdaniem Autora można by zmobilizować w ciągu 2 lat, byłyby rozdzielone między związki samorządowe w formie dotacji, a obsługę prowadziłby fundusz wyrównawczy miast wydzielonych i powiatowych związków samorządowych, dający rocznie około 40 milionów zł.

Rzucona przez Autora koncepcja posiada swoje plusy i minusy. W krótkiej notatce można niektóre z nich zestawić. Zacząć wypada od plusów:

1) Dobrze się stało w ogóle, że pojawiła się pewna koncepcja w zakresie organizacji kredytu komunalnego, pchnąć ona bowiem może naszą myśl w tym kierunku; problematyka kredytu komunalnego jest u nas nie tylko nie pogłębiona, ale bez przesady raczej nie zapoczątkowana, a stan urządzeń w tym zakresie prymitywny i nie odpowiadający potrzebom gospodarki komunalnej.

2) Główne rzuty myśli Autora co do organizacji są słuszne i odpowiadają istotnym potrzebom:

a) położenie nacisku przede wszystkim na kredyt długoterminowy;

b) stworzenie trwałej bazy kapitałowej dla kredytu komunalnego;

c) dwustopniowa organizacja aparatu banków komunalnych, pomyślana równocześnie jako organizacja obrotu żyrowego, który zwłaszcza dla dalszego rozwoju komunalnych kas oszczędności stanowi istotną konieczność;

d) zerwanie z systemem bezpośredniego kredytowania związków samorządowych przez komunalne kasy oszczędności, co na tym miejscu już niejednokrotnie podnosiliśmy;

e) oparcie obsługi długoterminowego kredytu emisyjnego o fundusze wspólne, wyrównawcze, pochodzące z centralnie gromadzonych danin komunalnych; można by się tylko spierać czy rola tych funduszów ma być subsydiarną (pomocniczą), czy też mają prowadzić pełną obsługę kredytów długoterminowych.

Jako minusy wzgl. braki nasuwają się:

1) Pytanie, w jakim stopniu koncepcja Autora jest realną. Moim zdaniem nierealnym, a także gospodarczo szkodliwym jest pomysł nałożenia na KKO przymusu lokowania wkładów w całości w obligacjach Centralnego Banku Komunalnego. Dla kas byłoby to wygodne, jako lokata w pewnych standaryzowanych walorach, ale dla życia gospodarczego — zabójcze. Uzasadnialiśmy już nieraz, że na tle struktury naszego aparatu kredytowego, kasy oszczędności jeszcze przez długie czasy muszą prowadzić normalną, wszechstronną obsługę miejscowego życia gospodarczego. Nierealną jest także możliwość ulokowania w ciągu 2 lat ½ miliarda obligacji komunalnych (stanowi to blisko ¾ rocznych dochodów wszystkich związków samorządowych).

2) W myśl projektu nadmiernej rozbudowie uległby system dotacyj dla związków samorządowych. W granicach, w których zadanie ich polega na wyrównywaniu niedomagań strukturalnych czy koniunkturalnych poszczególnych związków samorządowych, względnie w których spełniają rolę instrumentu ogólnopaństwowej polityki, dotacje są urządzeniem celowym w systemie finansów komunalnych. Te granice w projekcie zostały przekroczone z uszczerbkiem dla pewnej odpowiedzialności, jaką za gospodarkę samorządową winny ponosić organy samorządowe.

3) W projekcie brak jest wskazówek co do formy organizacyjnej banków komunalnych w przyszłości, wymagającej niewątpliwie jednolitego i zasadniczego rozstrzygnięcia. *(s. m.)*

Z teki porad

Stosunek pracy w okresie odbywania służby wojskowej.

Obowiązki, dotyczące służby wojskowej, unormowane są w ustawie z dn. 9.IV.1938 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. Nr 25 z 1938 r., poz. 220) oraz w rozporządzeniu Ministrów: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych i Opieki Społecznej z dn. 7.II.1939 r. wydanym w porozumieniu z Ministrami: Spraw Zagranicznych, Skarbu, Sprawiedliwości, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Komunikacji w sprawie wykonania ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 roku o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. Nr 20 z 1939 r. poz. 131).

W przeciwieństwie do ustawy z 1924 roku — ustawa z dn. 9.IV.1938 r. ustala w art. 134, że umowa o pracę nie może być przez pracodawcę wypowiedziana ani rozwiązana z powodu powołania do odbycia zasadniczej służby wojskowej, jeżeli stosunek najmu pracy trwał nieprzerwanie co najmniej 6 miesięcy. Jest to zmiana zasadnicza, dotychczas bowiem w razie powołania pracownika do służby wojskowej stosunek pracy rozwiązywany był automatycznie. Obowiązujący w tej mierze dotychczas przepis art. 25 pkt. 5 rozp. Prez. R. P. z dn. 16.III. 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr 35 z 1928 r. poz. 323) został więc obecnie uchylony. Powołana ustawa z dn. 9.IV.1938 r. dopuszcza jednak szereg wyjątków (art. 135) od ogólnej zasady niemożności rozwiązania stosunku pracy z powodu powołania do odbycia zasadniczej służby wojskowej. Przede wszystkim więc umowa o pracę ulega rozwiązaniu wskutek upływu terminu, na który została zawarta lub wskutek ukończenia pracy, dla której wykonania umowę tę zawarto. Dalej stosunek pracy może być rozwiązany, jeśli zakład pracy, do którego powraca pracownik po odbyciu służby wojskowej, — już nie istnieje. Następnie stosunek pracy może być rozwiązany w tym wypadku, jeżeli w trakcie służby wojskowej pracownika zakład pracy zmienił całkowicie technikę produkcji,

przez co te rodzaje pracy, do których pracownik był używany, nie są już wykonywane. Można również rozwiązać stosunek pracy z winy pracownika względnie w wypadku, gdy pracownik bez ważnych powodów nie stawił się do pracy w ciągu dwóch tygodni od chwili zwolnienia go ze służby wojskowej. Wreszcie stosunek pracy rozwiązuje się w wypadku, gdy pracownik w czasie służby wojskowej został sądownie skazany za przestępstwo z chęci zysku, albo na karę powyżej trzech miesięcy pozbawienia wolności. Poza powyższymi przypadkami — stosunek pracy pracownika, odbywającego zasadniczą służbę wojskową, a zatrudnionego przed powołaniem do wojska przynajmniej przez okres sześciu miesięcy, — nie rozwiązuje się i nie może być przez pracodawcę rozwiązany. Wynika stąd prawo żądania przez pracownika, aby po powrocie z wojska objął zajmowane poprzednio stanowisko na takich samych warunkach płacy i pracy.

Sprawa uposażenia pracownika w okresie odbywania zasadniczej służby wojskowej nie jest wyraźnie sformułowana. Art. 136 ustawy z dn. 9.IV.1938 r. przewiduje, że „obowiązujące przepisy określają, czy i o ile osobom, pozostającym w stosunku najmu pracy, powołanym do służby wojskowej, służy w czasie tej służby prawo do wynagrodzenia". Wobec tego, że ustawa z dn. 9.IV.1938 r. nie wymienia, jakie „przepisy obowiązujące" mają mieć zastosowanie — należy sądzić, że zastosowanie mieć mogą normy ogólne. Zasady, ustalone w art. 458 i 459 Kodeksu Zobowiązań, określające prawa pracowników do wynagrodzenia w okresie niezawinionej przerwy w pracy, nie mogą — zdaniem naszym — mieć zastosowania do pracowników, objętych rozp. Prez. z dn. 16.III.1928 r., a to z mocy art. X § 1 Przepisów Wprowadzających Kodeksu Zobowiązań (Dz. U. R. P. Nr 82 z 1933 r. poz. 599). Wobec tego, że w rozp. Prez. R. P. z dn. 16.III. 1928 r. — po za art. 19 ustalającym prawa pracownika do wynagrodzenia w okresie ćwiczeń wojskowych — nie ma przepisów w tej materii, przeto należy naszym zdaniem przyjść do przekonania, że w okresie odbywania przez pracownika zasadniczej służby wojskowej pracodawca nie jest obowiązany wypłacać mu uposażenia.

Praktycznie sprawę ujmując, ustawa z dn. 9.IV. 1938 r. wprowadza jedynie tę inowację, że pracownik zatrudniony przed służbą wojskową co najmniej przez pół roku ma prawo w ciągu dwóch tygodni od ukończenia służby wojskowej żądać przyjęcia go do pracy u swego poprzedniego pracodawcy na tych samych warunkach. Umowy prywatne zawierające zwolnienie pracodawcy z tego obowiązku — są z samego prawa nieważne.

W wypadku powołania pracownika do czynnej służby wojskowej ze względu na bezpieczeństwo Państwa (mobilizacja całkowita lub częściowa, a niekiedy i dodatkowe ćwiczenia rezerwy) przepisy o uprawnieniach pracownika, powołanego do odbycia zasadniczej służby wojskowej, mają odpowiednie zastosowanie z tą tylko zmianą, że stosunek pracy nie rozwiązuje się nawet z pracownikiem, zatrudnianym przez pracodawcę przez okres krótszy od sześciu miesięcy. Tak więc pracownik bez względu na czas zatrudnienia przed powołaniem ma prawo w ciągu dwóch tygodni od chwili zwolnienia żądać, aby pracodawca przyjął go do pracy na takich samych warunkach. Przepisy art. 135 ustawy z dn. 9.IV.1938 r. o możności nieprzyjęcia pracownika w określonych wypadkach mają odpowiednie zastosowanie.

Sprawa uprawnień pracowniczych w okresie ćwiczeń rezerwy (zwyczajnych, okresowych, doraźnych i dodatkowych), nie budzi wątpliwości. Stosunek pracy zgodnie z art. 134 ust. (2) ustawy z dn. 9.IV.1938 r. i art. 19 rozp. Prez. R. P. z dn. 16.III. 1928 r. trwa przez cały czas ćwiczeń. Przez ten cały czas, nie dłużej jednak, niż przez trzy miesiące, pracownik ma prawo do uposażenia, pracodawca jednak może z uposażenia pracownika strącać kwoty, jakie tenże pracownik otrzyma ze Skarbu Państwa w czasie ćwiczeń. W praktyce pracodawca z przywileju tego nie zawsze korzystał. Rozwiązanie stosunku służbowego w okresie ćwiczeń wojskowych może nastąpić tylko w określonych (art. 19 rozp. Prez. R. P. z dn. 16.III.1928 r.) wypadkach. A więc przede wszystkim w przypadku, gdy umowa o pracę zawarta była na czas określony lub do wykonania określonej pracy i termin wygaśnięcia umowy względnie wykonania pracy przypada w okresie ćwiczeń wojskowych pracownika. Nadto umowa o pracę może być rozwiązana wskutek wypowiedzenia, dokonanego przed powołaniem, a ściślej przed otrzymaniem przez pracownika karty powołania na ćwiczenia wojskowe. Zachodzi jeszcze pytanie, czy pracownik w czasie ćwiczeń wojskowych, trwających dłużej niż trzy miesiące, ma prawo do uposażenia. Trzeba tu rozróżnić cztery rodzaje ćwiczeń rezerwy, a mianowicie 1) zwyczajne, trwające najwyżej 8 tygodni (art. 89 ust. (1) ustawy z dn. 9.IV.1938 r.); 2) okresowe, trwające najwyżej 3 tygodnie (art. 90 lit. B cyt. ustawy); 3) doraźne, trwające najwyżej 3 dni (art. 90 lit. A cyt. ustawy) i 4) dodatkowe, których czas trwania ustala każdorazowo Rada Ministrów (art. 91 ust. (1) cyt. ustawy). Wynika stąd, że ćwiczenia zwyczajne, okresowe i doraźne nie mogą trwać dłużej, niż trzy miesiące, przez który to okres z mocy art. 19 rozp. Prez. R. P. z dn. 16.III. 1928 r. pracownik ma prawo do uposażenia. W wypadku zaś, gdy na mocy uchwały Rady Ministrów okres trwania dodatkowych ćwiczeń wojskowych jest dłuższy od trzech miesięcy, to po upływie tego terminu — naszym zdaniem — pracownik traci prawo do uposażenia od pracodawcy, pozostając jednak nadal w stosunku pracy (względnie służbowym). Powyższe przepisy mają zastosowanie jedynie do oficerów rezerwy. Do oficerów w stanie spoczynku ma zastosowanie art. 35 § 3 dekretu Prez. R. P. z dn. 12.III.1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 20 z 1937 r. poz. 128) w brzmieniu ustalonym dekretem Prez. R. P. z dn. 29.IV.1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 40 z 1939 r. poz. 263). Według tych przepisów czas trwania ćwiczeń nie może przekraczać w ciągu dwóch następujących po sobie lat dziesięciu tygodni.

Kazimierz Lewiński.

Kronika ustawodawcza i sądowa

Nabywanie przez Państwo nieruchomości ziemskich pozbytych w drodze egzekucji.

W dniu 21 marca 1939 roku weszła w życie ustawa z dn. 10.III.1939 r. o nabywaniu na własność Państwa nieruchomości ziemskich pozbytych w drodze egzekucji (Dz. U. R. P. Nr 21 z 1939 r. poz. 133).

Według tej ustawy sąd względnie instytucja (np. towarzystwa kredytowe, BGK) przeprowadzające egzekucję z nieruchomości — obowiązana jest powiadomić o sprzedaży nieruchomości wojewodę, który w ciągu sześciu tygodni — według swego swobodnego uznania — może wydać decyzję o nabyciu przez Skarb Państwa tej nieruchomości. Taka decyzja wojewody jest ostateczna w toku instancji administracyjnych, a wobec tego, że wojewoda orzeka według swobodnego uznania — nie podlega również zaskarżeniu do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Przepisy te nie mają zastosowania tylko w wypadku gdy nabywcą z egzekucji jest małżonek, krewni w linii prostej i ich małżonkowie (np. synowa, zięć), rodzeństwo i ich małżonkowie (np. bratowa, szwagier) — właściciela nieruchomości względnie współwłaściciel objętej postępowaniem egzekucyjnym nieruchomości.

Wierzyciel, który w toku postępowania egzekucyjnego wyraził w stosunku do nabywcy z egzekucji zgodę na zaliczenie jego wierzytelności na poczet ceny nabycia — może wypowiedzieć tę zgodę w przypadku nabycia nieruchomości przez Skarb Państwa i żądać pokrycia swej pretensji z ceny nabycia.

W stosunku do nabywcy nieruchomości — w wypadku gdy wojewoda wyda omawianą decyzję — Skarb Państwa obowiązany jest w ciągu trzech tygodni zwrócić mu złożoną rękojmię, wszelkie sumy wpłacone w wykonaniu warunków licytacyjnych, jak również wszelkie koszty i opłaty, uiszczone w związku z przeniesieniem prawa własności. Nadto — tytułem wynagrodzenia strat Skarb Państwa w tymże trzytygodniowym terminie wypłaci nabywcy z egzekucji jeden procent ceny nabycia nieruchomości.

Uiszczenie papierami wartościowymi rękojmi licytacyjnej oraz ceny przybicia przy przymusowej likwidacj i gospodarstw wiejskich.

W dniu 28 kwietnia 1939 roku weszło w życie rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 27.III.1939 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości w sprawie uiszczania papierami wartościowymi rękojmi licytacyjnej oraz ceny przybicia przy przymusowej likwidacji gospodarstw wiejskich (Dz. U. R. P. Nr 38 z 1939 r., poz. 250).

Rozporządzenie powyższe wydane zostało na podstawie art. 95 ust. (1) i (4) rozporządzenia Prezydenta R.P. z dn. 24.X.1934 r. o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych (Dz. U. R. P. Nr 5 z 1936 r., poz. 59) i będzie miało zastosowanie do gospodarstw wiejskich, zaliczonych do grupy B i C, co do których właściwy urząd rozjemczy orzekł likwidację w drodze przymusowej.

Rękojmia licytacyjna — według § 1 rozp. Ministra Skarbu z dn. 27.III.1939 r. — winna być złożona częściowo w gotówce, częściowo zaś w papierach wartościowych. Gotówkowa część rękojmi musi co najmniej pokryć wszelkie należności z umów o pracę oraz zaległe i bieżące raty instytucyj kredytu długoterminowego. Pozostała część rękojmi może być pokryta obligacjami 3% państwowej renty ziemskiej po kursie 70 za 100, 4½% listami zastawnymi Banku Gospodarstwa Krajowego po kursie 90 za 100 oraz następującymi papierami wartościowymi:

1) 3% premiowa pożyczka inwestycyjna,
2) 4% pożyczka konsolidacyjna,
3) 4½% wewnętrzna pożyczka państwowa z 1937 r.,
4) 5% państwowa pożyczka konwersyjna z 1924 r.,
5) 5% konwersyjna pożyczka kolejowa z 1926 r.,
6) 5½% listy zastawne Państwowego Banku Rolnego,
7) 5½% listy zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego,

po kursie wyższym o 10% od przeciętnego kursu transakcyjnego Giełdy Pieniężnej w Warszawie

8) 4½% listy zastawne Tow. Kredytowego Ziemskiego w Warszawie,
9) 4½% listy zastawne Tow. Kredytowego Ziemskiego we Lwowie,
10) 4½% listy zastawne Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu,
11) 4½% listy zastawne Wileńskiego Banku Ziemskiego S. A.

po kursie o 10% wyższym od przeciętnego kursu transakcyjnego Giełdy Pieniężnej, znajdującej się w siedzibie prawnej instytucji emitującej te listy.

Reszta ceny przybicia może być uiszczona tymi samymi papierami wartościowymi i po tym samym kursie, co i rękojmia.

Dla ustalenia wartości papierów należy stosować kurs z dnia poprzedzającego złożenie papierów.

Stemplowanie zagranicznych pożyczek premiowych.

Zgodnie z art. 1 ust. (1) i 3 ustawy z dn. 5.IV.1939 r. o pożyczkach premiowych (Dz. U. R. P. Nr 33 z 1939 r., poz. 210) prawo wypuszczenia obligacji pożyczek premiowych służy wyłącznie Państwu i obligacje pożyczek premiowych zagranicznych mogą być przedmiotem obrotu prawnego w Polsce tylko pod warunkiem ostemplowania ich w sposób ustalony przez Ministra Skarbu.

W dniu 30 maja 1939 roku weszło w życie rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 16.V.1939 r. o stemplowaniu obligacyj obcokrajowych pożyczek premiowych (Dz. U. R. P. Nr 48 z 1939 r., poz. 311), które przewiduje, że — o ile obligacje takie zostały wypuszczone przed dniem 15 maja 1939 roku — *będą mogły być ostemplowane w terminie do dnia 29 czerwca 1939 roku.*

Do stemplowania obligacji uprawnione są kasy 1 urzędów skarbowych w siedzibach izb skarbowych tudzież w siedzibie Wydziału Skarbowego Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego oraz następujące kasy urzędów skarbowych:

1) Kasa Urzędu Skarbowego w Brzeżanach,
2) „ 1 „ „ „ Cieszynie,
3) „ „ „ „ Czortkowie,
4) „ „ „ „ Jaśle,
5) „ „ „ „ Kołomyi,
6) „ „ „ „ Nowym Sączu,
7) „ 1 „ „ „ Przemyślu,
8) „ „ „ „ Rzeszowie,
9) „ „ „ „ Samborze,
10) „ „ „ „ Stryju,
11) „ „ „ „ Tarnopolu,
12) „ „ „ „ Tarnowie,
13) „ „ „ „ Wadowicach,
14) „ „ „ „ Złoczowie.

Ostemplowanie odbędzie się w ten sposób, że na obligacji przyłożony zostanie stempel treści następującej: „Ostemplowano w myśl art. 3 ustawy z dnia 5 kwietnia 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 33, poz. 210)“. Nadto na obligacji odciśnięty być musi datownik kasy urzędu, pod którym winny figurować podpisy dwóch urzędników kasy urzędu. Stemplowanie podlega opłacie manipulacyjnej w wysokości zł 0,50 od każdej obligacji bez względu na jej wartość.

Kronika krajowa

Dom Wypoczynkowy Pracowników Komunalnych Kas Oszczędności „Pan Tadeusz“ w Krynicy.

Dom Wypoczynkowy Pracowników KKO w Krynicy Zdroju, należący do Związku KKO we Lwowie, mieści się przy zacisznej ul. Narutowicza (za „Patrią“) w komfortowo urządzonej trzypiętrowej willi, położonej na zboczu góry do południa, w odległości 15 min. drogi od centrum (8 min. od łazienek). Dom Wypoczynkowy posiada pokoje jedno, dwu i trzyosobowe pełnokomfortowe (woda bieżąca ciepła i zimna, centralne ogrzewanie). Na każdym piętrze łazienka, dwa duże tarasy na parterze i I piętrze, ogród, radio i telefon. Pensjonat czynny jest cały rok. Wyborowy wikt 4 razy dziennie. Ceny zależnie od sezonu:

Sezon I od I.V. — 15.VI. i Sezon III od 1.IX — 31.X.

	pokój jednoosob.	dwuosobowy	trzyosobowy
I piętro	zł 5,50	4,50	4,—
II „	„ 5,—	4,30	3,60
III „	„ 4,50	4,—	3,20

Sezon II od 16.VI. — 31.VIII.

	pokój jednoosob.	dwuosobowy	trzyosobowy
I piętro	zł 7,—	6,—	5,—
II „	, 6,70	5,80	4,80
III „	„ 6,—	5,—	4,—

Sezon IV w okresie od 1.XI. — 20.XII., od 10.I — 31.I i od 1.III — 31.III.

	pokój jednoosob.	dwuosobowy	trzyosobowy
I piętro	zł 5,50	4,50	4,—
II „	„ 5,—	4,30	3,60
III „	„ 4,50	4,—	3,20

w okresie od 21.XII — 9.I. oraz w miesiącu lutym.

	pokój jednoosob.	dwuosobowy	trzyosobowy
I piętro	zł 7,—	6,—	5,—
II „	„ 6,70	5,80	4,80
III „	„ 6,—	5,—	4,—

We wszystkich sezonach dolicza się 10 gr. dziennie tytułem podatku hotelowego. Opłata za usługę wedle cennika Inspektoratu Pracy.

W okresie świąt Bożego Narodzenia za czas od 24.XII—26.XII.dolicza się do normalnych cen jednorazowy dodatek świąteczny 9 zł od osoby. Dzieci do lat 8 korzystają z opustu 33% z tym, że minimalny koszt ich utrzymania wynosi zł 3,20.

Przy zamówieniu obowiązuje zadatek w wys. 3-dniowej taksy. Za niezajęte na czas, a zamówione pokoje zalicza się połowę taksy. Osoby postronne mogą również korzystać z Domu Wypoczynkowego Pracowników KKO na dogodnych warunkach, które należy omówić bezpośrednio z Zarządem Domu Wypoczynkowego w Krynicy.

Zgłoszenia należy kierować wprost do Zarządu Pensjonatu „Pana Tadeusza“ Krynica - Zdrój, ul. Narutowicza — tel 391.

Oddział BGK w Rzeszowie.

Bank Gospodarstwa Krajowego uruchamia w czerwcu r. b. oddział Banku w Rzeszowie dla obsługi potrzeb finansowych Centralnego Okręgu Przemysłowego.

Wpływy i wydatki budżetowe w kwietniu r. b.

Tymczasowe zamknięcie rachunków skarbowych za miesiąc kwiecień rb., tj. pierwszy miesiąc okresu budżetowego 1939/40, wykazują dochody w kwocie 203,339 tys. zł i wydatki 202.896 tys. zł, nadwyżka dochodów nad wydatkami wynosi zatem 463 tys. zł.

W porównaniu z wynikami kwietnia 1938 r. dochody budżetowe są wyższe o 1.438 tys. zł, a wydatki o 3.460 tys. zł.

Wzrost wpływów skarbowych nastąpił w podatkach bezpośrednich i monopolach, natomiast obniżyły się wpłaty przedsiębiorstw państwowych, mianowicie wpłaty te wynosiły w kwietniu 1938 r. — 9.270 tys. zł, podczas gdy w kwietniu rb. wynoszą zaledwie 2.225 tys. zł, w czym wpłata Zjednoczonych Fabryk Związków Azotowych w Mościcach i Chorzowie — 500 tys. zł.

Działalność Powiatowej Reprezentacji G. K. P. O. pow. mławskiego w zakresie subskrypcii Pożyczki Obrony Przeciwlotniczej.

Istniejąca od niedawna organizacja p. n. „Powiatowa Reprezentacja Gminnych Kas Pożyczkowo - Oszczędnościowych pow. mławskiego“, w skład której wchodzą gminne kasy pożyczkowo - oszczędnościowe i KKO pow. mławskiego w Mławie, wystąpiła w okresie rozpoczęcia akcji subskrypcyjnej Pożyczki Obrony Przeciwlotniczej z odpowiednią inicjatywą organizacyjną.

Mianowicie Powiatowa Reprezentacja G. K. P. O. po porozumieniu się z Komisarzem Powiatowym Pożyczki przejęła w swoje ręce ogólne kierownictwo akcją subskrypcji P. O. P. za pośrednictwem komunalnych instytucyj oszczędnościowo - kredytowych.

Okólnik Nr 1, omawiający organizacyjną stronę subskrypcji, rozesłany był przez Powiatową Reprezentację dn. 3 kwietnia r. b., gdy jeszcze nie były wyjaśnione w tym zakresie rola i zadania gminnych kas poż. - oszczędn.

Organizacja subskrypcji polegała na ścisłym współdziałaniu z KKO. Powiatowa Reprezentacja w okresie trwania subskrypcji P. O. P. wydała 7 okólników. Zorganizowano poza tym wyjazdy lustracyjne i propagandowe do 8-miu gmin.

Rezultatem działalności gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych i KKO było przyjęcie subskrypcji na łączną sumę 192.900 zł, co w zestawieniu z wynikami subskrypcji za pośrednictwem innych placówek subskrypcyjnych stanowi gros ogólnej sumy subskrypcji P. O. P. w naszym powiecie i świadczy o dużym znaczeniu samorządowych instytucyj oszczędnościowo - kredytowych w życiu gospodarczym powiatu.

Wyniki poszczególne subskrypcji są następujące:

gmina Mława	— zł	7.800,—
„ Szczepkowo	— „	7.360,—
„ Kosiny	— „	4.260,—
„ Rozwozin	— „	13.260,—
„ Dąbrowa	— „	6.700,—
„ Mostowo	— „	8.760,—
„ Ratowo	— „	9.440,—
„ Unierzyż	— „	21.480,—
„ Turza	— „	4.240,—
„ Zielona	— „	5.600,—
„ Zieluń	— „	8.160,—
„ Niechłonin	— „	3.520,—
„ Stupsk	— „	7.500,—
	zł	108.080,—
bezpośrednio w KKO	„	84.820,—

Działalność K. K. O. m. Lwowa w 1938 r.

Sprawozdanie z działalności KKO m. Lwowa za rok 1938 jest jednocześnie sprawozdaniem z działalności za 26 rok istnienia kasy.

Akcja oszczędnościowa kasy na ultimo roku 1938 osiągnęła sumę 50.509 tys. zł wkładów*) przy 118.958 kontach. Z pośród wkładców przeważającą ilość, bo 83.730, stanowią drobni ciułacze, których oszczędności nie przekraczają 100 zł na osobę.

Ciekawe jest zestawienie t. zw. wkładów celowych. Przedstawiają się one na 31.XII.1938 r. jak następuje:

Książeczki urodzinowe	— 13.117	sztuk	— na 139	tys. zł
„ posagowe	— 148	„	— „ 434	„ „
„ wakacyjne	— 115	„	— „ 130	„ „
„ gwiazdkowe	— 38	„	— „ 114	„ „

Duże zainteresowanie kategorią wkładów celowych korzystnie świadczy o akcji propagandowej kasy. Wzrost kont o 267 wykazują książeczki szkolnych kas oszczędności, osiągając cyfrę 18.259 kont na 99 tys. zł.

Sprawozdanie nie uwzględnia podziału wkładów według terminów wypowiedzenia. Podział ten nabiera szczególnego znaczenia w okresie wzmożonego falowania wkładów. Opierając się jednak na danych statytystycznych, dotyczących komunalnych kas oszczędności województwa lwowskiego, można przypuszczać, że w KKO m. Lwowa przewagę wykazują wkłady wiązane. W 37 bowiem kasach tego województwa**) 75,7% ogólnej sumy wkładów stanowią wkłady wiązane, wkłady à vista wynoszą 12,3%, a terminowe 12%. Ponieważ wkłady KKO m. Lwowa stanowią przeszło ⅔ ogólnej sumy wkładów wymienionych wyżej kas, należy sądzić, że podział ten przedstawia się podobnie w KKO m. Lwowa.

Porównując działalność oszczędnościową kasy w r. 1938 z latami poprzednimi widać stały przyrost wkładów. Od r. 1924 liczba książeczek wzrosła prawie sześciokrotnie, natomiast suma wkładów swój stan najwyższy w wys. 64.433 tys. zł osiągnęła w 1930 r. Ostatnie lata wykazują wahania w granicach 49 do 57 mil. zł. Rok 1938 zaznaczył się spadkiem o 5½ miliona zl w stosunku do roku 1937 pomimo wzrostu liczby książeczek w tym czasie o 2884 sztuki.

*) Sumy zaokrąglone do tys. zł.

**) Dane z referatu p. dr Wagnera, dyr. Związku KKO we Lwowie, wygłoszonego w dn. 3.IV.1939 r.

Przechodząc do akcji kredytowej, przytoczyć należy kilka pozycyj z bilansu za 1938 rok:

weksle zdyskontowane	1.010 tys. zł
pożyczki wekslowe	8.684 „ „
weksle protestowane	3.623 „ „
r-ki bież. otw. kredytu	3.508 „ „
pożyczki terminowe na zastaw	2.297 „ „
„ na skrypty dłużne	10.174 „ „
„ hipoteczne	16.325 „ „
należności z tyt. układów konwersyjnych zatwierdzonych przez komitet komersyjny Banku Akceptacyjnego	3.286 „ „

Z zestawienia widać przewagę pożyczek długoterminowych do których należą poż. termin., na skrypty dłużne i należn. z ukł. komwers.; wynoszą one 29.785 tys. zł. Reszta to pożyczki krótkoterminowe; łącznie z protestami wynoszą one 19.122 tys. zł. Najpoważniejszą pozycję stanowią pożyczki hipoteczne, które jednakże od roku 1933 utrzymują się mniej więcej na tym samym poziomie. Nie wykazały również zmian w ostatnich latach pożyczki na skrypty dłużne, prawie w całości będące pożyczkami komunalnymi. Zaznaczyć należy, że w stosunku do sumy wkładów oszczędnościowych osiągnęły one maksymalną wysokość, gdyż wynoszą 20% ogólnej sumy wkładów.

Akcja kredytowa w grupie kredytów krótkoterminowych w porównaniu z rokiem 1937 wykazała ożywienie. Jako dodatnie zjawisko podkreślić trzeba wzrost portfelu wekslowego z jednoczesnym zmniejszeniem się liczby zaprotestowanych weksli.

Na zakończenie tabelka, obrazująca procentowy udział poszczególnych zawodów w kredycie wekslowym na ultimo roku sprawozdawczego:

rolnictwo	— 2.46%
przemysł średni i większy	— 8.49%
rzemiosło i drobny przemysł	— 0.54%
handel	— 3.81%
wolne zawody	— 1.97%
żyjący z płacy	— 8.52%
właściciele nieruch. miejskich	— 65.23%
instytucje finansowe	— 2.44%
inni (stow. gosp. społ. itp.)	— 6.54%

Z innych ciekawszych i charakterystycznych dla rozwoju kasy danych wspomnieć należy, że ogólny obrót kasy w 1938 r. wynosił 271.633 tys. zł, przewyższając obrót z 1937 r. o 40 mil. zł; kapitał zapasowy i fundusz rezerwowy osiągnął sumę 5.425 tys. zł; papiery wartościowe własne natomiast zmalały o przeszło milion zł i wyniosły na ultimo 1938 r. 7.470 tys. zł. Rok sprawozdawczy zamknięty został przez kasę czystą nadwyżką w wysokości 237 tys. zł.

Ruch spółdzielczy w Polsce w latach 1837 — 8.

Staraniem Biura Rady Spółdzielczej ukazała się zbiorowa statystyka spółdzielni za lata 1937—8. Statystyka ta obejmuje spółdzielnie związkowe, centrale gospodarcze i spółdzielnie niezwiązkowe. Dane dotyczące roku 1937 obejmują prawie całokształt działalności organizacyjnej i finansowo - gospodarczej spółdzielni i central, natomiast tablice dotyczące roku 1938 ograniczają się do zilustrowania ruchu założycielskiego spółdzielni, ich ilości i rozmieszczenia terytorialnego według przynależności do związków rewizyjnych.

Spółdzielczość w Polsce stale się rozwija. Dowodem tego jest stały wzrost liczby spółdzielni związkowych oraz rozrastanie się central gospodarczych, wyrażające się wzrostem

obrotów. Z drugiej strony daje się zauważyć spadek liczby spółdzielni niezwiązkowych.

Spółdzielnie należące do związków	Rodzaj spółdzielni związkowych											
	Konsumentów		Kredytowe		Rolnicze		Rzemieślnicze		Pracownicze		Razem	
	1937	1938	1937	1938	1937	1938	1937	1938	1937	1938	1937	1938
Polskich .	1994	2350	3641	3673	2084	2384	32	55	74	100	7825	8562
Ukraińskich i Ruskich .	203	206	736	769	2591	2685	10	11	9	10	3549	3681
Niemieckich .	12	11	412	421	340	337	1	2	2	2	767	773
Żydowskich .	2	2	738	743	9	9	10	11	17	17	776	782
Ogółem .	2211	2569	5527	5606	5024	5415	53	79	102	129	12917	13798

31 grudnia 1937 r. istniało w Polsce, jak to ilustruje powyższa tabelka, 12917 spółdzielni związkowych. Liczba ta wzrosła do 13.798 według stanu na 31 grudnia 1938 r. Przybyło zatem w ciągu jednego roku 881 spółdzielni związkowych.

Z liczby istniejących w 1937 r. spółdzielni związkowych na spółdzielnie kredytowe przypadało 5527, rolnicze 5.024, konsumentów 2.211, pracownicze 102 i rzemieślnicze 53. Najliczniejszą przeto grupę stanowiły spółdzielnie kredytowe i rolnicze. W roku 1938 kolejność się nie zmieniła, tak że na pierwszym miejscu stały w dalszym ciągu spółdzielnie kredytowe z liczbą 5.606 spółdzielni, na drugim rolnicze z 5.415 spółdzielniami, na trzecim konsumentów z 2569 spółdzielniami, na czwartym pracownicze ze 129 spółdzielniami i na ostatnim rzemieślnicze z 79 spółdzielniami. Jak wynika z powyższego w roku 1938 liczebność spółdzielni rolniczych zaczyna dochodzić do poziomu spółdzielni kredytowych. Należy zaznaczyć przy tym, że w każdej grupie daje się zauważyć przyrost liczby spółdzielni. W liczbach bezwzględnych przedstawia się on następujące: dla spółdzielni konsumentów 358, dla kredytowych 79, dla rolniczych 391, dla rzemieślniczych 26 i dla pracowniczych 27. W procentach największy wzrost wykazują spółdzielnie rzemieślnicze (49,06%), następnie spółdzielnie pracownicze (26,47%), konsumentów (16,19%), rolnicze (7,78%) i wreszcie spółdzielnie kredytowe (1,43%).

Fakt, że spółdzielnie rzemieślnicze wykazują stosunkowo największy przyrost na przestrzeni ostatniego roku, należy poczytać za objaw bardzo korzystny. Spółdzielnie tego typu mogą przyczynić się do rozwoju rzemiosła, które ze względu na konkurencję z produkcją masową, mechaniczną, znajduje się w sytuacji nie najlepszej. Z drugiej strony rzemieślnik polski należy do najzdolniejszych na świecie. Odznacza się również pracowitością. To też zasługuje na to, by odegrać rolę w naszym życiu gospodarczym. Rolę tę może rzemiosło wypełnić przy pomocy spółdzielni, które umożliwią rzemiosłu zdobycie kredytów z jednej strony i zorganizują zbyt wyprodukowanych przedmiotów z drugiej strony.

Pod względem narodowościowym największy przyrost bezwzględny i procentowy wykazują spółdzielnie polskie (737 — 9,42%), następnie spółdzielnie ukraińskie i ruskie (132 — 3,72%), wreszcie niemieckie i żydowskie (6 — około 1%).

Zagęszczenie spółdzielni na terenie kraju jest bardzo różnorodne i przedstawia się następująco:

Województwo	Ogółem	Spółd. należące do Związków Rewizyjnych: Polskich	Niemiec.	Żydows.	Ukr. i Rus.	Konsumentów	Kredytowe	Rolnicze	Rzemieślnicze	Pracownicze
M. st. Warszawa	327	294	—	33	—	177	96	9	5	40
Warszawskie .	624	537	17	70	—	166	290	164	1	3
Łódzkie . . .	397	294	44	59	—	93	225	70	5	4
Kieleckie . .	729	650	—	79	—	236	367	119	3	4
Lubelskie . .	1263	1184	—	79	—	530	330	395	4	4
Białostockie .	507	424	—	83	—	151	254	93	3	6
Wileńskie . .	380	336	—	44	—	118	176	77	3	6
Nowogródzkie.	334	292	—	42	—	132	145	53	2	2
Poleskie . . .	345	310	—	35	—	94	132	119	—	—
Wołyńskie . .	821	781	—	40	—	158	274	385	2	2
Poznańskie .	867	433	414	20	—	84	450	318	11	4
Pomorskie . .	806	529	262	15	—	90	362	344	6	4
Śląskie . . .	337	295	36	6	—	72	232	22	7	4
Krakowskie. .	800	755	—	45	—	95	518	176	6	5
Lwowskie . .	2394	874	—	70	1450	246	848	1260	12	28
Stanisławows.	1274	271	—	35	968	71	405	780	7	11
Tarnopolskie .	1593	303	—	27	1263	56	502	1031	2	2
	13798	8562	773	782	3681	2569	5606	5415	79	129

Jak wynika z powyższej tabeli rozmieszczenie spółdzielni związkowych nie jest jednolite. Przy analizie tabelki tej rzuca się w oczy fakt, że najwięcej spółdzielni posiadają województwa południowe, mianowicie lwowskie (2394), tarnopolskie (1593) i stanisławowskie (1274). Na czwartym miejscu stoi województwo lubelskie z 1263 spółdzielniami. Liczba spółdzielni w innych województwach waha się od 300 do około 900.

Pod względem ilości spółdzielni polskich przoduje województwo lubelskie, które posiada ich 1184. Dalej idą województwa: lwowskie (874), wołyńskie (781), i krakowskie (755). W reszcie województw liczba spółdzielni wynosi od przeszło 200 do około 700.

Ukraińskie spółdzielnie skupiły się tylko w trzech województwach południowych, lwowskim, stanisławowskim i tarnopolskim.

Spółdzielnie niemieckie rozmieściły się w pięciu województwach, które stosunkowo najliczniej mniejszość ta zamieszkuje. Są to województwa: poznańskie (414), pomorskie (262), łódzkie (44), śląskie (36) i warszawskie (17).

Według danych na 31 grudnia 1937 r., 13798 spółdzielni związkowych skupiało 3.016.961 członków, z czego, jak podaje poniższe zestawienie na spółdzielnie polskie przypadło 2.157.648 członków, na ukraińskie i ruskie 660.832, na niemieckie 57.089 i na żydowskie 141,392.

	Ogółem	Polskie	Ukraińskie i Ruskie	Niemieckie	Żydowskie
Rolnicy	2173.029	1529.169	595 306	42.914	5.640
Przemysł. i kupcy .	132.532	39 155	4.772	3.830	84.775
Rzemieślnicy . .	96 545	56.937	7 571	3 479	28.558
Robotnicy . . .	202.774	184.341	15.665	957	1.811
Urzędnicy . . .	240.336	216.647	17.557	2.505	3.627
Inni	171.745	131.399	19.961	3.404	16.981
	3016.961	2157.648	660.832	57.089	141.392

Na jedną spółdzielnię przypada średnio 234 członków. Jedna polska spółdzielnia posiada przeciętnie 275 członków, ukraińska 186, niemiecka 74 i żydowska 182.

Kapitały własne osiągnęły sumę zł 238.240 tys. Z sumy tej na spółdzielnie zrzeszone w związkach rewizyjnych polskich przypada 176.345 tys. zł, ukraińskich i ruskich 19090 tys. zł, niemieckich 26.541 tys. zł i żydowskich 16.264 tys. zł.

Dane co do kapitałów własnych i obcych obrazuje poniższe zestawienie.

w tys. zł

Kapitały własne	Ogółem	Spółdzielnie należące do Zw. Rewiz. Polskich	Ukr. i Rus.	Niemiec.	Żydowsk.
Udziały członków.	116.485	90.434	6.552	10.404	9.095
Fundusz zasobowy	88.398	63.155	11.893	6.973	6.377
Fundusze specjaln.	33.357	22.756	645	9.164	792
	238.240	176 345	19 090	26.541	16·264
Kapitały obce:					
Wkłady oszczędn.	266.854	158.321	8.071	58.494	41,968
R-ki bieżące . . .	23.641	9.525	167	8 711	5.238
Wkłady budowl. i mieszkaniowe.	76.527	76.527	—	—	—
	367.022	244.373	8 238	67.205	47.206
Kapitały obrot. .	605.262	420 718	27.328	93 746	63.470

Przeciętnie na jedną spółdzielnie związkową przypada około 18 tys. zł kapitałów własnych. Do najbogatszych należą spółdzielnie niemieckie. Na jedną spółdzielnię należącą do niemieckiego związku rewizyjnego przypada około 35 tys. zł kapitałów własnych. Polskie spółdzielnie posiadają przeciętnie około 23 tys. zł kapitałów własnych, żydowskie około 21 tys. zł i ukraińskie około 5 tys. zł.

Kapitały obce akumulowane przez spółdzielnie osiągnęły w 1937 r. dość poważną sumę 367.022 tys. zł, przy czym na właściwe wkłady oszczędnościowe przypada około ¾ tej sumy, resztę stanowią r-ki bieżące i wkłady budowlane. Kapitały obce zebrane przez jedną spółdzielnię wynoszą średnio około 29 tys. zł.

Jak wynika z porównania sumy kapitałów obcych nagromadzonych przez poszczególne związki z liczbą spółdzielni należących do tych związków, jedna spółdzielnia niemiecka posiada przeciętnie około 88 tys. zł kapitałów obcych, żydowska około 60 tys. zł, polska około 31 tys. zł i ukraińska około 2 tys. zł. Największą zatem aktywność w dziedzinie akumulacji kapitałów objawiają spółdzielnie niemieckie i żydowskie. Ogólna suma kapitałów obrotowych, przypadająca na jedną związkową spółdzielnię, wynosi około 47 tys. zł.

Akcja kredytowa spółdzielni związkowych wyraża się poważną sumą 508.017 tys. zł, z czego na spółdzielnie polskie przypada 341.067 tys. zł, na ukraińskie 12.708 tys. zł, na niemieckie 92.134 tys. zł oraz na żydowskie 62.108 tys. zł. Kredyty udzielone przez jedną spółdzielnię wynoszą średnio około 39 tys. zł.

Oprócz spółdzielni związkowych istnieją w Polsce spółdzielnie niezwiązkowe. Spółdzielnie te są zarówno tak pod względem liczby jak i posiadanych przez nie kapitałów dużo uboższe od spółdzielni związkowych. Liczba spółdzielni niezwiązkowych według stanu na 31 grudnia 1937 r. wynosiła 984 (czynnych w 1938 r. 752). Ponadto 1203 spółdzielnie znajdowały się w likwidacji żywej, 368 w likwidacji martwej 386 spółdzielni było nieczynnych i 2756 oczekiwało na wykreślenie z rejestru.

Stan ilościowy w poszczególnych grupach spółdzielni niezwiązkowych oraz ilość skupianych przez te spółdzielnia członków przedstawia się następująco:

Rodzaj spółdzielni	Liczba spółdzielni	Liczba skupianych członków
konsumentów	281	12.848
kredytowe	211	25.506
rolnicze	333	26.073
rzemieślnicze	10	140
pracownicze	53	1.103
przedsiębiorców	96	2.461
	984	68.131

Przeciętnie jedna spółdzielnia skupia około 69 członków. Jedna natomiast spółdzielnia kredytowa posiada 121 członków, rolnicza — około 78, a konsumentów — około 46.

Posiadane przez spółdzielnie niezwiązkowe kapitały według stanu na dzień 31 grudnia 1937 r. przedstawiały się następująco:

w tys. zł

	Ogółem	Konsu-mentów	Kredytowe	Rolnicze	Rz- mieśl.	Pracown.	Przedsięb.
Udziały członków . . .	2726	469	1254	391	22	109	481
Fundusze: zasob. i spec. .	1742	436	507	303	11	113	372
Kapitały własne . .	4468	905	1761	694	33	222	853
Wkłady	4740	1786	2886	30	—	24	14
R-ki bieżące	60	60	—	—	—	—	—
Kapitały obce . . .	4800	1846	2886	30	—	24	14
Kapitały obrotowe .	9268	2751	4647	724	33	246	867

Przeciętnie jedna spółdzielnia posiada sumę około 4,5 tys. zł kapitałów własnych. Jeśli porównamy tę sumę z kapitałami posiadanymi przez spółdzielnie związkowe (18 tys. zł), to otrzymamy obraz słabości finansowej spółdzielni niezwiązkowych.

Jeśli chodzi o kapitały obce, to wchodzą tu właściwie w grę tylko dwie grupy spółdzielni: konsumentów i kredytowe, które skupiają około 98% ogółu nagromadzonych przez spółdzielnie niezwiązkowe wkładów. Średnio na jedną spółdzielnię przypada kwota około 5 tys. zł.

Zajmijmy się z kolei centralami gospodarczymi. Liczba członków central gospodarczych wyrażała się w roku 1937 liczbą 27.732. Z liczby tej na członków central polskich przypadało 5.746 członków, ukraińskich 20.270, niemieckich 1458 i żydowskich 258.

Kapitały central gospodarczych kształtują się jak następuje:

w tys. zł

	Ogółem	Centrale Polskie	Ukr. i Rus	Niemieckie	Żydowskie
Udziały członków	16961	7278	3203	6214	266
Fundusz zasobowy	7297	4023	2142	1094	38
Fundusz specjalny	2201	1228	181	774	18
Kapisały własne .	26459	12529	5526	8082	322
Wkłady oszczędn.	35723	14301	4626	16094	702
R-ki bieżące . .	21234	7124	998	13048	64
Kapitały obce . .	56957	21425	5624	29142	766
Kapitały obrotowe	83416	33954	11150	37224	1088

Z ogólnej sumy kapitałów własnych central (26.459 tys. zł) ⅓ należy do central polskich. Na drugim miejscu idą centrale niemieckie, na trzecim ukraińskie i na czwartym żydowskie.

Odnośnie kapitałów obcych sytuacja przedstawia się nieco odmiennie. Około 51% ogólnej sumy kapitałów tych znajduje się w rękach central niemieckich, około 37% polskich, reszta należy do ukraińskich i żydowskich.

Finansowanie budownictwa mieszkaniowego.

Budownictwo mieszkaniowe korzystało w Polsce z daleko idących ulg podatkowych i kredytu publicznego, opartego o Państwowy Fundusz Budowlany, a administrowanego przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

Akcja kredytowania budownictwa mieszkaniowego przybrała największe nasilenie w latach 1927 — 1931. W następnych latach kwoty ze środków publicznych uległy zmniejszeniu podnosząc się ponownie w 1934 r., aby później ustabilizować się na jednym poziomie około 40 miln. zł rocznie.

W latach 1924 — 1938 Bank Gospodarstwa Krajowego udzielił zarówno ze środków państwowych jak i w pewnej skromnej mierze również ze środków własnych, pożyczek na sumę 843,4 miln. zł. W wyniku tej akcji wybudowano 173,4 tys. mieszkań o 453 tys. izb. Z tej ostatniej liczby na mieszkania 1, 2, 3 i 4-izbowe przypada ok. 92%.

Zwłaszcza w ostatnich latach udział kredytu publicznego w budownictwie mieszkaniowym poważnie się obniżył, a rola jego polegała głównie na przyciąganiu kapitałów prywatnych na rynek budowlany. I tak przy budowie domów obciążonych pożyczkami z Banku Gospodarstwa Krajowego udział tych pożyczek w ogólnych kosztorysach wynosił przeciętnie: w 1936 r. 26%, w 1937 r. 19,9% i w 1938 r. 22,3%. Akcją kredytową Banku objęta jest przy tym tylko część ogólnego budownictwa mieszkaniowego w Polsce. Ogólna suma środków zaangażowanych w tym budownictwie w okresie lat 1932 — 1937 szacowana jest na około 1.300 miln. zł, z czego w przybliżeniu 500 milionów przypada na rekordowy rok 1936. Stosunek finansowanych przez B.G.K. izb do ogólnej liczby budowanych przedstawia poniższe zestawienie:

1934	73,4	55,0	74,9%
1935	95,9	47,4	49,4%
1936	129,5	39,0	30,2%
1937	108,7	36,0	33,1%

Zestawienia powyższe świadczą o wysokim udziale kredytu publicznego w budownictwie mieszkaniowym, zwłaszcza do 1935 r. Daleko mniejsza rola przypadła temu kredytowi w dwóch następnych latach, szczególnie zaś w 1936 r., w którym dopływ kapitału prywatnego do budownictwa mieszkaniowego był bardzo silny. Te ostatnie lata przyniosły zatem poważną poprawę w rozkładzie ciężaru sfinansowania budowy nowych domów, gdyż w okresie tym kredyt publiczny odgrywał rolę tylko subsydiarną.

Na przestrzeni kilkunastu lat prowadzonej akcji przez Bank Gospodarstwa Krajowego akcji kredytowo - budowlanej rola kredytu publicznego uległa poważniejszej ewolucji. W pierwszych latach stanowił on często główne źródło finansowania budownictwa mieszkaniowego, pokrywając przeważnie powyżej 50% kosztów budowy. Z biegiem czasu wysoki ten udział ulegał stopniowo redukcji i w ostatnich latach nie przekraczał ¼ kosztorysu. Polityka popierania budownictwa mieszkaniowego ulega zmianie od 1939 r. w związku z ustawą o ulgach inwestycyjnych. Ustawa ta w pewnym stopniu ograniczyła generalne ulgi podatkowe dla budownictwa mieszkaniowego, stwarzając korzystniejsze warunki dla budownictwa mieszkań mniejszych, społecznie najpotrzebniejszych oraz wprowadzając pewną równowagę w ulgach dla inwestycyj przemysłowych i budowlanych.

Przegląd prasy

Oddłużenie rolnictwa.

Zagadnienie oddłużenia rolnictwa w dalszym ciągu znajduje się na porządku dziennym dyskusji publicznej. Zaktualizowało się szczególnie w związku z karencją długów rolniczych, pomyślaną jako rozwiązanie tymczasowe do czasu zasadniczego rozstrzygnięcia.

Prasa, reprezentująca interesy rolnictwa, domaga się zdecydowanie pogłębienia dotychczasowych ulg w zakresie długów rolniczych. Jednak także w periodykach ogólno-gospodarczych, przedstawiających się jako niezależne, spotykamy pozytywne opinie na temat dalszego oddłużenia.

Zwrócić należy pod tym względem uwagę na głos „*Gospodarki Narodowej*“ (Nr 6 z r. b.). Pismo to stwierdza, że:

> „zarówno ustawodawcze, jak i gospodarczo - finansowe zarządzenia oddłużeniowe już zastosowane w znacznym stopniu dostosowały możliwości spłaty zobowiązań w stosunku do tych gospodarsw, które znajdują się w stanie zadłużenia małego lub średniego, na przykład do 50% szacunku nieruchomości“.

Dalsze oddłużanie mogłoby zatem objąć

> „pewną część gospodarstw szczytowo - zadłużonych, która dostosowaniu temu ze względu na wysokość zadłużenia jeszcze nie podlegała...

> Największe zadłużenie przeciętne na podstawie posiadanych materiałów pochodzą z tytułu długów prywatnych i kredytu długoterminowego amortyzacyjnego. Pozwala to sądzić, że szczytowo zadłużone są zwłaszcza gospodarstwa, w których następuje zbieg największych zadłużeń tych dwóch typów“.

Według przybliżonych obliczeń ilość takich gospodarstw wynosi 750.000, w czym znaczna ilość przypada na

> „gospodarstwa zainwestowane, a więc o większej zdolności produkcyjnej, względnie gospodarstwa powstałe z przebudowy ustroju rolnego, a więc te, które z punktu widzenia struktury rolnej posiadają warunki zdolności produkcyjnej“.

Oceniając możliwości pogłębienia oddłużenia, „*Gospodarka Narodowa*“ stwierdza, że małe gospodarstwa

> „poza długami prywatnymi korzystają w zakresie najuciążliwszych dziś dla obsługi *kredytów krótko lub średnio - terminowych z usług lokalnych instytucji drobnego kredytu o typie spółdzielczym i komunalnym. Stan majątku i płynności tych instytucyj daje zupełnie znikome możliwości przeprowadzenia oddłużenia ich kosztem. Natomiast każde przekroczenie granicy tych możliwości sprowadza się do ponownego obciążenia pośredniego rolnika w postaci spółdzielczych dopłat udziałowych lub komunalnych podatków wyrównawczych*“ (podkreślenia nasze).

Jako realne możliwości oddłużenia pismo wysuwa:

„1-o przeprowadzenie redukcji kapitałowych bez egzekwowania należności od długów, które są nieściągalne i jako takie nie powinny być oceniane jako aktywa wierzyciela. Proces oddłużenia w tym zasięgu jest dwustronnie korzystny, gdyż zwalnia dłużnika od zobowiązania, nie uszczupla natomiast faktycznie stanu majątkowego wierzyciela, urealniając równocześnie jego bilans;

2-o zastosowanie zabiegów konwersyjnych polegających na rozłożeniu spłaty zoobwiązań na dłuższy okres. Realizacja tego postulatu o tyle przedstawia większe możliwości, że nie uszczupla stanu majątkowego wierzycieli, a nawet sądzić należy, że może go poprawić, gdyż należności, które uznać należy za nieściągalne w obecnych warunkach krótkoterminowych ich płatności, mogą okazać się zupełnie realne przy zastosowaniu rozterminowania ich spłat... System ten bardziej zasługuje na uwagę, że stosunkowo mniejszymi ofiarami ze strony wierzycieli daje się uzyskać większy zasięg skutków gospodarczych dla dłużnika. Nie obojętne jest również, że nie zostaje naruszona w tym wypadku dobra wiara stosunków na odcinku kredytowym, gdyż dłużnik zwraca w pieniądzu to samo co uzyskał zaciągając pożyczkę".

Oddłużenie stanowi jeden z fragmentów szerokiego zagadnienia zaopatrzenia rolnictwa w kredyt, od czego w znacznym stopniu uzależniony jest dalszy rozwój rolnictwa. Rozważając zagadnienie z tego punktu widzenia pismo wypowiada się za oddłużeniem rolnictwa.

„Przejście do deflacyjnej polityki ściągania już istniejących długów rolniczych stanowi pogłębienie stanu już i tak jaskrawo występującego braku kapitałów. Wstrzymanie procesu spłaty długów rolnych w skutkach gospodarczych nie odbiega od działalności nowego kredytowania. Dwie te akcje nie tylko nie są sprzeczne, ale uzupełniają się wzajemnie. Konieczność powiększenia sumy kredytów, którymi rozporządza rolnictwo, przy równoczesnej ocenie małych możliwości uruchomienia na ten cel nowych środków stanowi główny i najistotniejszy argument za oddłużaniem, wobec którego ustępują wszystkie uboczne pro i contra oddłużenia.

Do okoliczności tych doszła ostatnio jeszcze jedna, bodaj przeważająca szalę na krzyść oddłużenia. System gospodarczy, który zmuszeni jesteśmy obecnie stosować polegający na konieczności utrzymywania pełnego pogotowia i maksymalnej wydajności ze względów pozagospodarczych, nie pozwala zrezygnować z oddłużenia jako środka zachowania zdolności produkcyjnej znacznej liczby gospodarstw rolnych".

Skrajnie przeciwne stanowisko w kwestii oddłużenia rolnictwa zajął organ sfer wielko - przemysłowych „*Przegląd Gospodarczy*" (Nr 8 z r. b.).

„Ciągła nowelizacja ustawodawstwa oddłużeniowego odzwyczaiła rolników w ogóle od płacenia zobowiązań i żadne dalsze przewlekanie tej sprawy nie tylko nie pomoże, ale pogłębiać będzie demoralizację dłużników przez ciągłą płynność obowiązującego stanu prawnego. Jeżeli rolnictwo, a raczej niektóre koła zadłużonych rolników twierdzą, że dotychczasowe oddłużenie nie dało mu żadnych korzyści, to nasuwa się pytanie, po co w ogóle wszczynano akcję oddłużeniową, która przemysłowi i handlowi wyrządziła nieobliczalne szkody, rujnując całe działy przemysłu, jak np. wytwórnie maszyn rolniczych, a dłużników także nie zadowoliła.

Potrafiliśmy wyjść już z anormalności kryzysowych w licznych innych dziedzinach... musi wreszcie być załatwiona sprawa długów rolniczych, gdyż inaczej nigdy nie wrócimy do normalnych stosunków kredytowych w Polsce. Ale załatwienie tej sprawy nie może iść przez ciągłe rozszerzanie ulg i odroczeń".

Kompromisowe stanowisko w kwestii oddłużenia zajmuje miesięcznik „*Bank*" (Nr 5 z r. b.). Zdaniem tego pisma

„mylne jest stawianie tezy, że albo rolnictwo się oddłuża, albo rolnictwu dostarcza się kredytów. Pogląd taki wypływa z generalizowania sytuacji naszych gospodarstw rolnych. Przy ocenie położenia rolnictwa traktuje się je naogół jako jedną całość i wszystkie wnioski na ten temat bywają uogólniane do całej ponad trzymilionowej ilości bardzo zróczniczkowanych w systemach gospodarowania i w rodzajach wytwórczości warsztatów rolnych. Przez takie właśnie generalizowanie oceny położenia gospodarstw przechodzi zazwyczaj motywacja wszelkich projektów oddłużeniowych, przy uzasadnianiu których należałoby dzielić warsztaty rolne na parę zasadniczych typów. Do pierwszego możnaby zaliczyć te warsztaty, które ze względu na nadmierne obciążenie kredytami nie nadają się do utrzymania na powierzchni życia i których likwidacja — drogą zmiany właściciela — jest nieunikniona ze względu na konieczność ich gospodarczego uaktywnienia. Innym przykładowym typem będą te warsztaty, którym uzyskanie ulg w spłacie zobowiązań pozwala na dalszą normalną pracę. Wreszcie trzecim typem są te — które pracują i dają nadwyżki i które nie potrzebują żadnej specjalnej pomocy z zewnątrz, aby móc zaspakajać pretensje swych wierzycieli. Uogólnianie oceny sytuacji pewnej grupy warsztatów do wszystkich gospodarstw prowadzi tylko do rozdrabniania środków, które można poświęcać na oddłużenie i tym samym do zmarnowania tych środków, bez żadnych pozytywnych rezultatów.

Jeżeli pójdziemy po tej linii wyodrębnienia poszczególnych typów warsztatów rolnych, to w posunięciach polityki gospodarczej na odcinku kredytu rolnego jest miejsce zarówno na oddłużanie gospodarstw nadających się do uzdrowienia, jak i na doprowadzenie nowych kredytów do gospodarstw posiadających zapewnione warunki rentowności".

Sprawa oddłużenia, jak i nowych kredytów sprowadza się zatem do zagadnienia znalezienia odpowiednich *środków*.

„Jeżeli te środki można znaleźć, wtedy otwiera się pole do dalszych koncepcyj, jakimi drogami należałoby pójść w oddłużeniu tego typu warsztatów wiejskich, które nie powinny być likwidowane, a które nie mogą normalnie obsługiwać zaciągniętych kredytów".

M. K.

OBWIESZCZENIE.

Nr 3078. Rada Komunalnej Kasy Oszczędności powiatu Suwalskiego powołała na zastępcę Dyrektora - Zarządzającego — Wiktora Komorowskiego.

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI POWIATU LUBELSKIEGO W LUBLINIE

BILANS ROCZNY NETTO NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 1938 R.

Stan czynny.

	W wal. obc. Zł	Zł	Zł
1. Kasa i sumy do dyspozycji			
a) gotowizna		44.375,80	
b) pozost. w Banku Polskim i P. K. O.		3.489,46	
c) pozostałość w Bankach Państwowych i Komunalnych		106.941,17	
d) pozostałość w innych K. K. O.			
e) bony inwestycyjne			154.806,43
2. Kupony			4.902,50
3. Waluty obce			
4. Papiery wartościowe			
a) bilety skarbowe			
b) papiery państwowe		139.084,34	
c) listy zastawne i obligacje			
d) obligacje związków komunalnych			
e) akcje Banku Polskiego, akcje i udziały w Bankach Komunalnych		26.579,50	165.663,84
5. Banki i K. K. O. Loro			
6. Banki i K. K. O. Nostro			
7. Weksle zdyskontowane (47 kont)		163.851,99	
8. Pożyczki wekslowe (3826 kont`		848.106.80	1.011.958,79
9. Weksle protestowane			
a) pochodzące z dysk. i poż. wekslowych (1557 kont)		428 775,47	
b) pochodzące z innych kredytów (... k.)			428.775,47
10. Rachunki bieżące otwartego kredytu			
a) zabezp. papierami wart. (... kont)			
b) zabezpieczone hipoteką (... kont)			
c) zabezp. innymi wartośc. (4 konta)		23.167,09	23.167,09
11. Pożyczki terminowe na zastaw			
a) papierów wart. i książeczek oszczędnościowych			
b) innych wartości			
c) pożyczki zakładu zastawniczego			
12. Pożyczki na skrypty dłużne			
13. Pożyczki hipoteczne (153 konta)			587.138,68
14. Należności z tyt. układów konwersyjnych zatwierdz. przez Komitet Konw. Banku Akceptacyjnego (1573 konta)			1.387.007,58
15. Odsetki zaległe			240.599,56
16. Nieruchomości			13.010,21
17. Ruchomości			8.008,89
18. Różne			78 133,10
19. Sumy przech. (rozliczenia międzyokr.)			11.459,64
20. Straty:			
a) z lat ubiegłych do pokrycia przez Związek Poręczający			424.337;72
b) za rok sprawozdawczy			
Razem			4.538.969,50
21. Depozyty		859.545,30	
22. Udzielone gwarancje		33.00	
23. Inkaso		81.198,05	
24. Akcepty Banku Akceptacyjnego		952.178,00	
25. Zabezpieczenia z tyt. układów konkers.		1.938.983,99	3.831.938,34
Ogółem			8.370 907,84

Stan bierny.

	W wal. obc. Zł	Zł	Zł
1. Kapitał zakładowy		300.000,00	
2. Fundusz zasobowy		5.808,21	
3. Fundusze specjalne			
a) rez. z tyt. różnicy kursu na poż. dol.		9.701,49	
b) fundusz gwaranc. Kom. Kas Oszcz.		65,52	315.575,22
4. Fundusz wyrównawczy			
5. Fundusz amortyzacji nieruchomości			
6. Wkłady oszczędnościowe instytucyj państwowych, samorządowych i innych prawno-publicznych			
a) bezterminowe (10 kont)		148.640,36	
b) terminowe (3 kont)		281.201,21	429 841,57
7. Wkłady oszczędnościowe osób fizycznych i prawno - prywatnych			
a) bezterminowe (8287 kont)		1.422,145,08	
b) terminowe do 3 mies. (366 kont)		502.482,14	
c) terminowe ponad 3 miesiące i warunk. (5973 konta)		767 412.24	2,692.039 46
8. Rachunki bieżące			
a) instytucyj państw., samorz. i innych prawno-publicznych (30 kont)		139.014,17	
b) osób fizycznych i prawno - prywatnych (156 kont)		152.272,80	291.286,97
9. Salda kredytowe rachunków otwartego kredytu			5.871,29
10. Zobowiązania inkasowe			567.50
11. Redyskonto weksli			
a) w Banku Polskim			
b) w Bankach Państwowych		40.049.50	
c) w Bankach Komunalnych i K. K. O.			
d) w innych instytucjach kredytowych			40.049,50
12. Dyskonto akceptów Banku Akceptac.			636.633,00
13. Zastaw papierów wartościowych			17.250,00
14. Kredyty udzielone Kasie			
a) przez Bank Polski			
b) przez Bank Państwowe		87,00	
c) przez Banki Komunalne i K. K. O.			
d) przez inne instytucje		58.329·89	58.416,89
15. Banki i K. K. O. Loro			
16. Banki i K. K. O. Nostro			
17. Przekazy na Kasę			
18. Zobowiązania hipoteczne			
19. Różne			9.404,01
20. Sumy przechodnie (rozlicz. międzyokr.)			38.713,70
21. Nadwyżki:			
a) z lat ubiegłych			1.244,88
b) za rok sprawozdawczy			2.075,51
Razem			4,538.969,50
22. Różni za depozyty		859.545,30	
23. Zobowiązania z tyt. udz. gwarancyj		33,00	
24. Różni za inkaso		81.198 05	
25. Bank Akceptacyjny		952.178,C0	
26. Różni za zabezp. z tyt. układ. konw.		1.938.983,99	3.831.938,34
Ogółem			8.370.907,84

RACHUNEK STRAT I ZYSKÓW za 1938 rok.

Straty.

	Zł	Zł
1. Odsetki wypłacone i dopisane		
a) od wkładów oszczędnościowych	114.355,00	
b) od rachunków bieżących	8.473,83	
c) od redyskonta weksli	36.456,46	
d) od zastawu pap. i od kredyt. udz. Kasie	4.206,56	
e) różne inne	643.66	164.135,51
2. Prowizje wypłacone (prowizja akceptacyjna wypłacona Bankowi Akceptac.)		1.092,49
3. Koszty administracyjne		
a) wydatki osobowe	77.092,47	
b) świadczenia socjalne	5.612,16	
c) wydatki rzeczowe	36.059,58	118.764,21
4. Podatki i opłaty skarbowe		1.115,92
5. Amortyzacja		
a) nieruchomości		
b) ruchomości	1.791,61	1.791 61
6. Odpisy na dłużnikach		4.117,07
7. Różnice kursowe na rach. w wal. obcych		
8. Różnice kursowe na pap. wartościowych		1.150,63
9. Różne		335,06
10. Dotacja na rzecz funduszu wyrównaczego		
11. Saldo strat z lat ub. do pokr. przez Zw. P.		424.337,72
12. Saldo zysk. za rok 1937		1 244,88
13. Zysk za rok 1938		2.075 51
Razem		720.160,61

Zyski.

	Zł	Zł
1. Odsetki pobrane i dopis.		
a) od weksli	109.557,68	
b) od pożyczek skonw. na Bank Akcept.	105.139,20	
c) od rachunków bieżących	1.438,38	
d) od pożyczek teminowych na zastaw		
e) od pożyczek na skrypty dłużne		
f) od pożyczek i wierzytelności hipot.	30.352,37	
g) od papierów wartościowych	10.805,05	
h) od KKO i banków	1.859,91	
i) różne inne	1.906,68	261.059,27
2. Prowizje pobrane (za inkaso)		6.974,11
3. Różnice kursowe na rachunkach w walutach obcych		38,74
4. Różnice kursowe na papierach wartośc.		
5. Dochód netto z nieruchomości		
6. Odzyskane straty		4.158,09
7. Opłaty na koszty administracji		21.583,33
8. Różne dochody (w tym za druki 427,—)		698,95
9. Straty z lat poprzednich		424.337,72
10. Zysk za rok 1937		1.310 40
Razem		720.160,61

Buchalter: (—) Cz. Busiewicz

Dyrekcja:
(—) Tadeusz Hajnrych
(—) Czesław Busiewicz
(—) Józef Larkowski

Komisja Rewizyjna:
(—) F. Krokowski
(—) Wł. Szczepański
(—) T. Fabijanowski
(—) M. Pidek
(—) J. Wyszogrodzki

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI POWIATU KUTNOWSKIEGO W KUTNIE.

BILANS ROCZNY NETTO NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 1938 R.

Stan czynny.

	W wal. obc. Zł	Zł	Zł
1. Kasa i sumy do dyspozycji			
a) gotowizna		53.578,49	
b) pozost. w Banku Polskim i P. K. O.		76.497,54	
c) pozost. w Bankach Państw.		23.914,00	
d) pozostałość w innych K. K. O.		29 488,01	
e) bony inwestycyjne			183 478,04
2. Kupony			886,74
3. Waluty obce	788,94		788,94
4. Papiery wartościowe			
a) bilety skarbowe			
b) papiery państwowe		38.431,48	
c) listy zastawne i obligacje		1.636,80	
d) obligacje związków komunalnych			
e) akcje Banku Polskiego, akcje i udziały w Bankach Komunalnych		5.000 00	45.068,28
5. Banki i K. K. O. Loro			
6. Banki i K. K. O. Nostro			
7. Weksle zdyskontowane (226 kont)			347 407,57
8. Pożyczki wekslowe (647 kont)			312.842,70
9. Weksle protestowane			
a) poch. z dysk. i poż. (32 kont)		5.670,71	
b) „ z dyskonta			
c) „ z innych kredytów			5.670.71
10. Rachunki bieżące otwartego kredytu:			
a) zabezpiecz. pap. wartośc. (3 kont)		16.904,78	
b) zabezpiecz. hipoteką (2 kont)		2:125,60	
c) zabezp. innymi wartośc. (10 kont)		28 511.95	47.542,33
11. Pożyczki terminowe na zastaw			
a) papierów wartościowych i książeczek oszczędn. (208 kont)		42 603,00	
b) innych wartości (... kont)			
c) pożyczki zakładu zastawn. (.... k.)			42.603,00
12. Pożyczki na skrypty dłużne (1 kont)			112.772,82
13. Pożyczki hipoteczne (2 kont)			6.350,00
14. Należności z tyt. układów konwers. zatwierdzonych przez Kom. Konwersyjny Banku Akcept. (91 kont)			85 695,27
15. Odsetki zaległe			316.43
16. Nieruchomości			68 236,00
17. Ruchomości			14.244,00
18. Różne			2.633,05
19. Sumy przechodnie (rozlicz. międzyokr.)			
20. Straty:			
a) z lat ubiegłych			
b) za rok sprawozdawczy			
Razem			1.276.535,88
21. Depozyty			232.109,00
22. Udzielone gwarancje			
23. Inkaso			129 865,95
24. Akcepty Banku Akceptacyjnego			58.968,00
25. Pokrycie Funduszu Emerytalnego			
26. Depozyt własny u różnych			52.501,00
Ogółem			1.749 9 9,83

Stan bierny.

	W wal. obc. Zł	Zł	Zł
1. Kapitał zakładowy			100.000 00
2. Fundusz zasobowy			1 696.12
3. Fundusze specjalne			
a)			
b)			
4. Fundusz wyrównawczy			10.746,88
5. Fundusz amortyzacji nieruchomości			3 522,00
6. Wkłady oszczędn. instytucyj państw., samorząd. i innych prawno-publicznych			
a) bezterminowe (3 kont)		26.362,45	
b) terminowe (2 kont)		15.164,95	41 527,40
7. Wkłady oszczędnościowe osób fizycznych i prawno-prywatnych			
a) bezterminowe (2764 kont).		573.213,62	
b) terminowe do 3 mies. (408 kont)		66 591,09	
c) terminowe ponad 3 mies. (178 kont)		108.504 49	748.309.20
8. Rachunki bieżące:			
a) instyt. państw., samorz. i innych prawno-publicznych (18 kont)		58 745,96	
b) osób fizycznych i prawno-prywatnych (178 kont)		195.659,10	254.406 06
9. Salda kredytowe rachunków otwartego kredytu			25.474,40
10. Zobowiązania inkasowe			552,05
11. Redyskonto weksli			
a) w Banku Polskim			
b) w Bankach państwowych		36.818,00	
c) w Bankach Komunalnych i K. K. O.			
d) w innych instytucjach kredytowych			36.818,00
12. Dyskonto akceptów Banku Akceptacyjnego			
13. Zastaw papierów wartościowych			8.600,00
14. Kredyty udzielone Kasie:			
a) przez Bank Polski			
b) przez Banki Państwowe		15 800,00	
c) przez Banki Komunalne i K. K. O.			
d) przez inne instytucje			15.800,00
15. Banki i K. K. O. Loro			
16. Banki i K. K. O. Nostro			
17. Przekazy na Kasę			8 131,32
18. Zobowiązania hipoteczne			
19. Różne			7 147,86
20. Sumy przechodnie (proc. roku przyszł.)			12.118,18
21. Nadwyżki:			
a) z lat ubiegłych			
b) za rok sprawozdawczy		1.686,41	1.686 41
Razem			1.276.535,88
22. Różni za depozyty			232.109,00
23. Zobowiązania z tytułu udziel. gwarancyj			
24. Różni za inkaso			129.865,95
25. Bank Akceptacyjny			58 968,00
26. Fundusz Emerytalny			
27. Depozyty własne			52.501,00
Ogółem			1.749.979,83

RACHUNEK STRAT I ZYSKÓW za 1938 rok.

Straty.

	Zł	Zł
1. Odsetki wypłacone i dopisane:		
a) od wkładów oszczędnościowych	28.553,45	
b) od rachunków bieżących	5.058.70	
c) od redyskonta weksli i dysk. akcept. B-ku Akc.	1.047,94	
d) od zastawu pap. i od kred. udz. Kasie	684,49	
e) różne inne	280.00	35.624,58
2. Prowizje wypłacone		1.893,01
3. Koszty administracyjne		
a) wydatki osobowe	32.829.17	
b) świadczenia socjalne	3.405.35	
c) wydatki rzeczowe	22 636 57	58.871,09
4. Podatki i opłaty skarbowe		
5. Amortyzacja:		
a) nieruchomości	672.00	
b) ruchomości	763,70	1.435.70
6. Odpisy na dłużnikach		
7. Różnice kursowe na rachunkach w walutach obcych		
8. Różnice kursowe na papierach wartośc		
9. Różne		
10. Dotacją na rzecz funduszu wyrównawcz.		7.155,29
11. Nadwyżka		1.686,41
Razem		106.666,08

Zyski

	Zł	Zł
1. Odsetki pobrane i dopisane:		
a) od weksli	53.721,74	
b) od rachunków bieżących	3.551,02	
c) od pożyczek terminowych na zastaw	3.356,05	
d) od pożyczek na skrypty dłużne		
e) od pożyczek i wierzytelności hipot.	221,85	
f) od papierów wartościowych	6.988,31	
g) od K. K. O. i Banków	3.922,61	
h) różne inne	3.998,88	75.760,46
2. Prowizje pobrane		14.164.35
3. Różnice kursowe na rach. w wal. obcych		
4. Różnice kursowe na papierach wartośc.		7.155 29
5. Dochód netto z nieruchomości		1.751,15
6. Odzyskane straty		203 45
7. Opłaty na koszty administracji		7.631,38
8. Różne dochody		
9. Strata		
Razem		106.666,08

Dyrekcja Kasy:
Dyrektor Zarządzający: (—)Zawistowski Władysław
Zastępca Dyrektora — Buchalter: (—) Gołubkow Aleksy
Członek Dyrekcji: (—) Półkozic - Borzęcki Tadeusz

Komisja Rewizyjna:
Przewodniczący: (—) Maryanowski Stanisław
Członkowie: (—) Wodiczka Karol
(—) Mierzejewski Jan

KOMUNALNĄ KASA OSZCZĘDNOŚCI POWIATU CHEŁMSKIEGO W CHEŁMIE

BILANS ROCZNY NETTO NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 1938 R.

Stan czynny.

	W wal. obc. Zł	Zł	Zł
1. Kasa i sumy do dyspozycji:			
a) gotowizna		33 562,56	
b) pozost. w Banku Polskim i P. K. O.		49.721,91	
c) pozostałość w Bankach Państwowych i Komunalnych		14.163,50	
d) pozostałość w innych K. K. O.		18.814 94	
e) bony inwestycyjne			116.262,91
2. Kupony			
3. Waluty obce			
4. Papiery wartościowe			
a) bilety skarbowe			
b) papiery państwowe		70 282,42	
c) listy zastawne i obligacje			
d) obligacje Związków Komunalnych			
e) akcje Banku Polskiego, akcje i udziały w Bankach Komunalnych		9.527.00	79 809,42
5. Banki i K. K. O. „Loro"			
6. Banki i K. K. O. „Nostro"			
7. Weksle zdyskontowane (24 kont)			26.217,03
8. Pożyczki wekslowe (4.353 kont)			560.871,00
9. Weksle protestowane:			
a) poch. z dysk. i poż. weksl. (88 kont)		28.352,00	
b) poch. z innych kredytów (... kont)			28 352,00
10. Rachunki bieżące otwartego kredytu:			
a) zabezp. papierami wartościowymi			
b) zabezpieczone hipoteką (3 kont)		75.637,08	
c) zabezpieczone innymi wart. (1 kont)		2.144,63	77.781,71
11. Pożyczki terminowe na zastaw:			
a) papierów wartościowych i książeczek oszczędności (121 kont)		15.364,00	
b) innych wartości (... kont)			15 364,00
c) pożyczki zakładu zastawn. (.... kont)			
12. Pożyczki na skrypty dłużne (5 kont)			35 526,85
13. Pożyczki hipoteczne (16 kont)			55.797,85
14. Należności z tytułu układów konwersyjnych zatwierdzonych przez Komitet Konwersyjny Banku Akceptacyjnego (271 kont)			219 612 57
15. Odsetki zaległe			
16. Nieruchomości			
17. Ruchomości			5.342.30
18. Różne			14 857.74
19. Sumy przechodnie (rozliczenia międzyokresowe)			2.766,92
20. Straty:			
a) z lat ubiegłych		147.840,27	
b) za rok sprawozdawczy		31.838,90	179.679,17
Razem			1.418.241,47
21. Depozyty		57.978,06	
22. Udzielone gwarancje		30.000,00	
23. Inkaso		88.779,85	
24. Różni za weksle kaucyjne		198,00	
Różni za depozyty własne		48.452,00	225.407,91
Ogółem			1.643.649.38

Stan bierny.

	W wal. obc. Zł	Zł	Zł
1. Kapitał zakładowy			75.000,00
2. Fundusz zasobowy			
3. Fundusze specjalne:			
a)			
b)			
4. Fundusz wyrównawczy			4.014,98
5. Fundusz amortyzacji nieruchomości			
6. Wkłady oszczędnościowe instytucyj państwowych, samorządowych i innych prawno publicznych			
a) bezterminowe (12 kont)		95.373,27	
b) terminowe (3 kont)		232.224 64	327.597,91
7. Wkłady oszczędnościowe osób fizycznych i prawno - prywatnych			
a) bezterminowe (1.331 kont)		472.759,03	
b) terminowe do 3-ch mies. (19 kont)		111.443,03	
c) termin. ponad 3-mies. i war. (25 k.)		92 552,30	676.754,36
8. Rachunki bież. (czek., przekaz. itp.)			
a) instytucyj państw., samorząd. i innych prawno - publ. (12 kon)		80 564,65	
b) osób fizycznych i prawno - prywatnych (79 kont)		53.237 09	133.801,74
9. Salda kredytowe rachunków otwartego kredytu			12.425,19
10. Zobowiązania inkasowe			136,05
11. Redyskonto weksli:			
a) w Banku Polskim			
b) w Bankach Państwowych		20.680,00	
c) w Bankach Komunalnych i K. K. O.			
d) w innych instytucjach kredytowych.			20.680,00
12. Dyskonto akceptów Banku Akceptac.			
13. Zastaw papierów wartościowych			
14. Kredyty udzielone Kasie:			
a) przez Bank Polski			
b) przez Banki Państwowe		144.159,25	
c) przez Banki Komunalne i K. K. O.			
d) przez inne instytucje			144.159,25
15. Banki i K. K. O. „Loro"			
16. Banki i K. K. O. „Nostro"			
17. Przekazy na Kasę			
18. Zobowiązania hipoteczne			
19. Różne			11.961,20
20. Sumy przechodnie (rozlicz międzyokr.)			11.710,79
21. Nadwyżki:			
a) z lat ubiegłych			
b) za rok sprawozdawczy			
Razem			1.418.241,47
22. Różni za depozyty		57.978,06	
23. Zobowiązania z tyt. udziel. gwarancyj		30.000,00	
24. Różni za inkaso		88 779,85	
25. Depozyty własne		48.452,00	
26. Weksle kaucyjne		198,00	225.407,91
Ogółem			1.643.649 38

RACHUNEK STRAT I ZYSKÓW ZA ROK 1938.

Straty.

	Zł	Zł
1. Odsetki wypłacone i dopisane:		
a) od wkładów oszczędnościowych	36.983,76	
b) od rachunków bieżących	3 822.86	
c) od redyskonta weksli	1.625,25	
d) od zastawu papierów i od kredytów udzielonych Kasie	7.275,48	
e) różne inne	130,67	49.838,02
2. Prowizje wypłacone		70,75
3. Koszty administracyjne:		
a) wydatki osobowe	28.9°4,25	
b) świadczenia socjalne	2 300,83	
c) wydatki rzeczowe	17.438,63	48.733,71
4. Podatki i opłaty skarbowe		59,42
5. Amortyzacja:		
a) nieruchomości		
b) ruchomości	844,60	844 60
6. Odpisy na dłużnikach		39.834,95
7. Różnice kurs. na rach. w wal. obcych		
8. Różnice kursowe na papierach wartościowych		
9. Różne		9.161,11
10. Dotacja na rzecz funduszu wyrównawczego		
11. Nadwyżka		
Razem		148.542 56

Zyski.

	Zł	Zł
1. Odsetki pobrane i dopisane:		
a) od weksli	51.597,75	
b) od rachunków bieżących	4 959 20	
c) od pożyczek terminowych na zastaw	964,79	
d) od pożyczek na skrypty dłużne	2.268 08	
e) od pożyczek i wierzytelności hipot.	3.011,39	
f) od papierów wartościowych	1.974,65	
g) od K. K. O. i Banków	2 515,32	
h) różne inne i od układów konwer.	8.293,48	75.584,66
2. Prowizje pobrane		10.593,83
3. Różnice kursowe na rachunkach w walutach obcych		
4. Różnice kursowe na papierach wartośc.		45,89
5. Pomoc Skarbu Państw.		7.806,51
6. Odzyskane straty		4.810,86
7. Opłaty na koszty administracji		16.280,51
8. Różne dochody		1.581,40
9. Odpis z funduszu wyrówn. na pokrycie strat kurs.		
10. Strata		31.838 90
Razem		148 542,56

Buchalter: (—) K. Kowalewski

Przewodniczący Rady: (—) T. Lipski
Dyrekcja: (—) L. Fiumel — p. o. Zast. Dyr. zarz.
(—) K. Kowalewski — p. o. Zast. Dyr. zarz.
(—) J. Hołysz — członek Dyrekcji

Komisja Rewizyjna:
Przewodniczący: (—) J. Nowakowski
Członkowie: (—) J. Radek
(—) A. Milowski

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI POWIATU GARWOLIŃSKIEGO W GARWOLINIE

BILANS ROCZNY NETTO NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 1938 R.

Stan czynny.

	W wal. obc. Zł	Zł	Zł
1. Kasa i sumy do dyspozycji			
a) gotowizna		15.249,26	
b) pozostałość w Banku Polsk. i PKO.		105.271 51	
c) pozostałość w Bankach Państwowych i Komunalnych		54.970,50	
d) pozostałość w innych K. K. O.			
e) bony inwestycyjne			175.491,27
2. Kupony			680,61
3. Waluty obce			
4. Papiery wartościowe			
a) bilety skarbowe			
b) papiery państwowe		3.021,00	
c) listy zastawne i obligacje		74 400,00	
d) obligacje związków komunalnych			
e) akcje Banku Polskiego, akcje i udz. w Bankach Komunalnych		2.702,50	80.123,50
5. Banki i K. K. O. Loro			
6. Banki i K. K. O. Nostro			
7. Weksle zdyskontowane (44 kont)		52 297,05	
8. Pożyczki wekslowe (899 kont)		288.748.79	
9. Weksle protestowane			
a) pochodzące z dyskonta i poż. wekslowych (125 kont)		21.244,08	
b) poch. z innych kredytów (... kont)			362.289,92
10. Rachunki bieżące otwartego kredytu			
a) zabezp. papierami wart. (1 kont)		1.645,50	
b) zabezpieczone hipoteką (... kont)			
c) zabezp. innymi wartośc. (... kont)			1.645,50
11. Pożyczki terminowe na zastaw			
a) papierów wartościowych i książeczek oszczędnościowych (50 kont)		6.166,00	
b) innych wartości (... kont)			
c) pożyczki zakładu zastawn. (... kont)			6.166,00
12. Pożyczki na skrypty dłużne (... kont)			
13. Pożyczki hipoteczne			
14. Należności z tyt. układów konwersyjnych zatwierdz. przez Komitet Konwer. Banku Akceptacyjnego (450 kont)			174.884,61
15. Odsetki zaległe			
16. Nieruchomości			
17. Ruchomości			1.631,15
18. Różne			3.266,30
19. Sumy przechodnie (rozliczenia międzyokresowe)			2.137,82
20. Straty:			
a) z lat ubiegłych			
b) za rok sprawozdawczy			
Razem			808.316,68
21. Depozyty			38.423 83
22. Różni za weksle kaucyjne			50 001,00
23. Inkaso			33.326,45
24. Akcepty Banku Akceptacyjnego			121.799,00
25. Różni			9.800,03
Ogółem			1.061.666,99

Stan bierny.

	w wal. obc. Zł	Zł	Zł
1. Kapitał zakładowy		100.000,00	
2. Fundusz zasobowy		26.500,00	
3. Fundusze specjalne:			
a)			
b)			126.500,00
4. Fundusz wyrównawczy			
5. Fundusz amortyzacji nieruchomości			
6. Wkłady oszczędnościowe instytucyj państwowych, samorządowych i innych prawno publicznych			
a) bezterminowe (5 kont)		8.107,56	
b) terminowe (... kont)			8.107,56
7. Wkłady oszczędnościowe osób fizycznych i prawno - prywatnych			
a) bezterminowe (2075 kont)		268.635,76	
b) terminowe do 3-ch miesięcy (46 k.)		112.992,65	
c) terminowe ponad 3-miesiące i warunkowe (1 kont)		302,20	381.930,61
8. Rachunki bieżące (czek., przekaz. itp.):			
a) instytucyj państw., samorząd. i innych prawno - publ. (11 kont)		68.308,95	
b) osób fizycznych i prawno-prywatnych (40 kont)		40.436,80	108.745,75
9. Salda kredytowe rachunków otwartego kredytu			
10. Zobowiązania inkasowe			946,40
11. Redyskonto weksli			
a) w Banku Polskim			
b) w Bankach państwowych			
c) w Bankach Komunalnych i K.K.O.			
d) w innych instytucjach kredytowych			
12. Dyskonto akceptów Banku Akcept.			121.799,00
13. Zastaw papierów wartościowych			3.017,40
14. Kredyty udzielone Kasie			
a) przez Bank Polski			
b) przez Banki Państwowe			
c) przez Banki Komunalne i K. K. O.		22.388,26	
d) przez inne instytucje		10.000,00	32.388,26
15. Banki i K. K. O. Loro			
16. Banki i K. K. O. Nostro			
17. Przekazy na Kasę			42,85
18. Zobowiązania hipoteczne			
19. Różne			5.924,62
20. Sumy przechodnie (rozlicz. międzyokr.)			6.430,62
21. Nadwyżki:			
a) z lat ubiegłych			
b) za rok sprawozdawczy			12.483,61
Razem			808.316,68
22. Różni za depozyty			38.423,83
23. Weksle kaucyjne			50.001,00
24. Różni za inkaso			33.326,45
25. Bank Akceptacyjny			121.799,00
26. Procenty zaległe			9.800,03
Ogółem			1 061 666,99

RACHUNEK STRAT I ZYSKÓW ZA 1938 ROK.

Straty.

	Zł	Zł
1. Odsetki wypłacone i dopisane:		
a) od wkładów oszczędnościowych	15.174,38	
b) od rachunków bieżących	1.891,16	
c) od redyskonta weksli	750,25	
d) od zastawu papierów i od kredytów udzielonych Kasie	8.081,23	
e) różne inne	2.992,15	28.889,17
2. Prowizje wypłacone		299,20
3. Koszty administracyjne:		
a) wydatki osobowe	21.676,60	
b) świadczenia socjalne	1.661,46	
c) wydatki rzeczowe	7.280,60	30.618,66
4. Podatki i opłaty skarbowe		566 20
5. Amortyzacja		
a) nieruchomości		
b) ruchomości 10%		181,25
6. Odpisy na dłużnikach		1.830,50
7. Różnice kursowe na walutach obcych		
8. Różnice kursowe na papierach wartośc.		
9. Różne		
10. Dotacja na rzecz fund. wyrównawczego		
11. Nadwyżka		12.483,61
Razem		74.868,59

Zyski.

	Zł	Zł
1. Odsetki pobrane i dopisane:		
a) od weksli	36 324,25	
b) od rachunków bieżących	302.56	
c) od pożyczek terminowych na zastaw	492.95	
d) od ukł. konwers.	5.027,63	
e) Pomoc Sk. Państwa od ukł. konwers.	2.854,01	
f) od papierów wartościowych	4.092 70	
g) od KKO i Banków	1.695,08	
h) różne inne	7.584,99	58.374,17
2. Prowizje pobrane		4.168,48
3. Różnice kursowe na rachunkach w walutach obcych		
4. Różnice kurs. na papier. wartośc.		
5. Dochód netto z nieruchomości		
6. Odzyskane straty		1.390,32
7. Opłaty na koszty administracji		5.935,62
8. Różne dochody		5.000,00
9. Odpis z funduszu wyrównawczego na pokrycie strat kursowych		
10. Strata		
Razem		74.868,59

Dyrektor Zarządzający: (—) Antoni Piesio
Zastępca Dyrektora: (—) Szczepan Michalik
Członek Dyrekcji: (—) Józef Krzyśpiak
Buchalter: (—) Marek Kozicki

Komisja Rewizyjna:
Przewodniczący: (—) Andrzej Hryćko
Członkowie: (—) Ludwik Pudło
(—) Bolesław Biernacki

Wydawca: Samorządowy Instytut Wydawniczy sp. z o. o.

Drukarnia Samorządowego Instytutu Wydawniczego. Warszawa, ulica Miodowa Nr 6.

KOMUNIKAT

Reklamy świetlne w ostatnich czasach zdobyły sobie prawo obywatelstwa i są już dzisiaj ogólnie stosowane.

Aby przyjść z pomocą Komunalnym Kasom Oszczędności zwłaszcza w mniejszych miejscowościach przy zaprowadzaniu reklam świetlnych — **Samorządowy Instytut Wydawniczy** nawiązał kontakt z jedną z najpoważniejszych firm chrześcijańskich **„Unic - Neon“** która zobowiązała się wykonywać dla Kas wszystkie roboty, wchodzące w zakres reklam świetlnych na najbardziej dogodnych warunkach.

Firma **„Unic-Neon“** zdobyła sobie na rynku pełne uznanie i daje gwarancje, że powierzone przez Kasy roboty wykona akuratnie i ku zadowoleniu zamawiających.

Samorządowy Instytut Wydawniczy położył nacisk na to, aby przy uwzględnianiu żądań i potrzeb K. K. O., firma zwracała uwagę na możliwe ujednostajnienie reklam świetlnych, co dla ogólnej propagandy Kas może mieć zasadnicze znaczenie.

Wszelkie zapotrzebowanie z zakresu reklam świetlnych prosimy skierowywać do **Samorządowego Instytutu Wydawniczego** (Warszawa, ul. Miodowa 6, telefon 5-92-63).

Zapotrzebowania te zostaną natychmiast oddane firmie **„Unic-Neon“** która już bezpośrednio zwróci się do zamawiającej Kasy z kosztorysem zainstalowania, przyjmując na siebie całkowite wykonanie ewent. zamówienia.

Rozrachunki z Kasami, firma **„Unic Neon“** przeprowadzać będzie we własnym zakresie.

Polecając powyższe uwadze K. K. O., pozostajemy

z poważaniem

Samorządowy Instytut Wydawniczy

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI POWIATU KOSTOPOLSKIEGO W KOSTOPOLU.

ogłasza

KONKURS

na stanowisko buchaltera — zastępcy dyrektora zarządzającego.

Od kandydatów wymagane jest:

1. Obywatelstwo polskie.
2. Wiek do 40 lat.
3. Świadectwo zdrowia.
4. Rreferencje co najmniej 2 wiarogodnych osób oraz opinie z poprzednich prac.
5. Kwalifikacje zawodowe, przewidziane w § 10 ust. 2 rozp. Min. Skarbu, Spraw Wewn. i Sprawiedliwości z dn. 16.3.1937 r. o KKO (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 173).

Uposażenie do 300 zł miesięcznie.

Oferty z własnoręcznie napisanym życiorysem, fotografią oraz odpisami świadectw należy składać Przewodniczącemu Rady KKO w Kostopolu do 15 lipca 1939 r.

Posada do objęcia w terminie, o którym wybrany kandydat zostanie powiadomiony.

Oferty nieuwzględnione pozostaną bez odpowiedzi.

Przewodniczący Rady KKO
(—) M. Turowski.
Starosta Powiatowy.

Odbito w Drukarni Sam. Inst. Wyd. w Warszawie, ul. Miodowa 6. Tel. 682-18